

ЗВІТ ФАТФ

РИЗИКИ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

Жовтень 2015

ГРУПА РОЗРОБКИ ФІНАНСОВИХ ЗАХОДІВ БОРотьБИ З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ (ФАТФ)

Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ) - це незалежна міжурядова організація, яка розробляє і популяризує свої принципи для захисту всесвітньої фінансової системи від загроз відмивання грошей, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Рекомендації ФАТФ є загальновизнаними міжнародними стандартами по протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму (ПВК / ФТ).

Детальна інформація про ФАТФ розміщена на сайті:

www.fatf-gafi.org

Неофіційний переклад підготовлений і опублікований Держфінмоніторингом згідно письмовим дозволом ФАТФ.

Офіційна англійська версія звіту знаходиться за адресою www.fatf-gafi.org.

Copyright © FATF/OECD. All rights reserved.

Копіювання і переклад цього звіту здійснюються тільки за попереднім письмовим дозволом ФАТФ. Заявки на отримання дозволу для всього документа або його окремих частин надсилаються до Секретаріату ФАТФ: 75775 Париж, вул. Андре Паскаля (Факс: +33 1 44 30 61 37, e-mail: contact@fatf-gafi.org).

Photocredits coverphoto: © Thinkstock

© FATF/OECD. All rights reserved, 2015
© ФАТФ/ОЕСР. Всі права захищені, 2015

Неофіційний переклад

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ	5
КОРОТКИЙ ОГЛЯД	6
I. ВСТУП	10
ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ І ПИТАННЯ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ.....	10
МЕТОДОЛОГІЯ, УЧАСНИКИ І ВИКОРИСТАНІ ДАНІ.....	10
ТЕРМІНОЛОГІЯ.....	11
II. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	12
A. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ.....	12
ТЕРОРИСТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	12
ТЕРОРИСТИ-ОДИНАКИ І НЕВЕЛИКІ ТЕРОРИСТИЧНІ ОСЕРЕДКИ.....	14
B. УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ.....	15
C. ВИСНОВКИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ.....	17
III. ТРАДИЦІЙНІ СПОСОБИ І МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ	18
A. ОТРИМАННЯ ДОХОДІВ.....	18
ПРИВАТНІ ПОЖЕРТВУВАННЯ	18
НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	19
ДОХОДИ ВІД ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	21
ВИМАГАННЯ У МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ, ДІАСПОРА ТА ПІДПРИЄМЦІВ.....	24
ВИКРАДЕННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ВИКУПУ.....	25
ЗАКОННА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	26
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ТЕРОРИЗМУ.....	28
B. ПЕРЕМІЩЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	28
ПЕРЕКАЗИ КОШТІВ ЧЕРЕЗ БАНКИ.....	28
СИСТЕМИ ПЕРЕКАЗУ ГРОШЕЙ І ЦІННОСТЕЙ.....	30
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ГОТІВКОВИХ ГРОШЕЙ.....	32
C. ВИСНОВКИ ЩОДО ТРАДИЦІЙНИХ СПОСОБІВ І МЕТОДІВ.....	33

IV. НОВІ РИЗИКИ І ЗАГРОЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З	
ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ.....	34
A. ІНОЗЕМНІ БОЙОВИКИ-ТЕРОРИСТИ.....	34
ПОТРЕБИ ІНОЗЕМНИХ БОЙОВИКІВ-ТЕРОРИСТІВ	
У ФІНАНСУВАННІ.....	34
САМОФІНАНСУВАННЯ.....	35
МЕРЕЖІ ВЕРБУВАННЯ / ПІДТРИМКИ	
ІНОЗЕМНИХ БОЙОВИКІВ-ТЕРОРИСТІВ.....	39
ПЕРЕМІЩЕННЯ КОШТІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З	
ІНОЗЕМНИМИ БОЙОВИКАМИ-ТЕРОРИСТАМИ.....	41
ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОТИДІЄЮ ІНОЗЕМНИМ	
БОЙОВИКАМ-ТЕРОРИСТАМ.....	43
B. ЗБІР КОШТІВ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ.....	44
ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ	
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	50
C. НОВІ ПЛАТІЖНІ ПРОДУКТИ І ПОСЛУГИ.....	50
ВІРТУАЛЬНА ВАЛЮТА.....	51
ПЕРЕДПЛАЧЕНІ КАРТКИ.....	53
ПОСЛУГИ ПЛАТЕЖІВ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ.....	55
ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НОВИМИ	
ПЛАТІЖНИМИ ПРОДУКТАМИ І ПОСЛУГАМИ.....	57
D. ЕКСПЛУАТАЦІЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ.....	57
НАФТОВИЙ І ГАЗОВИЙ СЕКТОР.....	58
ГІРНИЧОВИДОБУВНИЙ СЕКТОР.....	60
ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ	
ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ.....	61
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	63

СКОРОЧЕННЯ

ПВК	Протидія відмиванню коштів
ПФТ	Протидія фінансуванню тероризму
CIFG	Група по боротьбі з фінансуванням ІДІЛ (Counter ISIL Financing Group)
ЕСААМЛГ	Група по боротьбі з відмиванням грошей в Східній і Південній Африці
ПФР	Підрозділ фінансової розвідки
ІБТ	Іноземний бойовик-терорист
ГАФІЛАТ	Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей в Латинській Америці
ІДІЛ	Ісламська Держава Іраку та Леванту
ПФП	Провайдери фінансових послуг
ППГЦ	Послуги переказу грошей і / або цінностей
НКО	Некомерційна організація
ФТ	Фінансування тероризму
ООН	Організація Об'єднаних Націй

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

Хоча кількість і види терористичних угруповань, а також їх загрози зазнали змін з часом, основні потреби терористів в зборі, переміщенні і використанні коштів залишилися незмінними. Однак у мірі зміни розміру, складу і структури терористичних організацій також змінюються і способи, які вони вживали для збору та управління грошовими коштами. Основною метою даного Звіту є аналіз недавно виявлених способів фінансування тероризму, а також явища, що отримало назву «нові ризики ФТ».

У цьому Звіті підкреслюється, що **розуміння того, як терористична організація управляє своїми активами, є надзвичайно важливим для позбавлення такої організації грошових коштів та припинення її діяльності в довгостроковій перспективі.** У терористичних організацій є різні потреби в залежності від того, чи є вони великими або дрібними, або просто є мережею, начебто, не пов'язаних один з одним осіб. В Розділі даного Звіту, присвяченому питанням управління фінансами, розглядається, яким чином терористичні організації використовують кошти не тільки для забезпечення своїх операцій, але також для ведення пропаганди, вербування та навчання / підготовки своїх членів. У зазначеному Розділі також аналізуються методи, які використовувались для управління такими коштами, в тому числі шляхом розподілу конкретних фінансових функцій. У Звіті робиться висновок про те, що владі необхідно продовжувати роботу щодо виявлення та припинення діяльності різних структур, що відповідають за виконання цих функцій.

Що стосується оцінки актуальності традиційних методів фінансування тероризму (тобто способів і методів, зазначених у Типологічному звіті ФАТФ «Фінансування тероризму» (ФАТФ, 2008)), то **загальний висновок полягає в тому, що, не дивлячись на розвиток і зміну цих методів, вони продовжують представляти значні ризики ФТ.** Юрисдикції надали ряд прикладів і ситуаційних досліджень, які свідчать про наявність вразливих місць і загроз. При проведенні аналізу даних питань особливо корисними виявилися національні оцінки ризиків, проведені країнами. Системи протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму (ПВК / ФТ), а також прийняті оперативні заходи ускладнили для терористів можливість використовувати традиційні канали збору і переміщення грошових коштів. Однак **пристосованість цих організацій до змін, а також нові загрози, що походять від іноземних бойовиків-терористів і невеликих мереж дрібних терористичних осередків, вимагають від влади відстежувати те, яким чином терористи продовжують**

використовувати ці традиційні способи і методи. Використання результатів національних оцінок ризиків при проведенні стратегічного аналізу існуючих ризиків ФТ допоможе політикам реалізувати обдумані і обґрунтовані правові та оперативні заходи.

В Розділі, присвяченому новим ризикам ФТ, ФАТФ вирішила розглянути і проаналізувати уразливості і погрози, що представлені:

1. Іноземними бойовиками-терористами (ІБТ);
2. Збором коштів через соціальні мережі;
3. Новими платіжними продуктами і послугами;
4. Експлуатацією природних ресурсів.

Іноземні бойовики-терористи не є чимось новим, однак різке збільшення останнім часом потоку осіб, які вирушають у Ірак і Сирію, стало проблемою для багатьох країн-членів ФАТФ. **Іноземні бойовики-терористи в основному використовують традиційні способи, зокрема самофінансування, для збору грошових коштів, необхідних їм для поїздки в зони конфліктів.** Однак нова проблема, з якою зіткнулися юрисдикції, пов'язана зі складністю виявлення таких людей. Ця складність зумовлена відносно невеликими грошовими сумами, необхідними для таких осіб, і швидкістю, з якою вони можуть отримувати необхідні грошові засоби. В даному Звіті визначено, що **фінансова розвідувальна інформація в ряді відносин може виявитися корисною для виявлення іноземних бойовиків-терористів.** Тісне співробітництво між відповідними органами на національному та міжнародному рівні, а також тісна взаємодія між владою і приватним сектором може допомогти в більш ефективному виявленні іноземних бойовиків-терористів і мереж їхніх пособників. В теперішньому Звіті також наголошено на необхідності продовження роботи для заповнення прогалин в інформації про іноземних бойовиків-терористів, в тому числі тих, хто повертається на батьківщину.

Багато сказано про роль соціальних мереж в розпалюванні войовничого екстремізму, однак набагато менше відомо про те, як ці мережі використовуються з метою збору коштів для терористів і терористичних угруповань. В даному Звіті визначені серйозні **уразливості, пов'язані з соціальними мережами, включаючи анонімність, доступ до більш широкого кола потенційних спонсорів і співчуваючих осіб, а також відносна легкість, з якою в таких мережах можуть бути задіяні механізми електронних платежів.** Також очевидно, що благодійники часто не мають поняття про кінцеве використання коштів, зібраних через соціальні мережі, в

тому числі шляхом краудфандінга (збору коштів від громадськості), що представляє собою ризик, яким можуть скористатися терористичні організації.

У цьому Звіті вказується, що **електронні та Інтернет платежі, а також нові способи платежів є новим вразливим місцем з точки зору фінансування тероризму. Ця вразливість може зрости в короткостроковій перспективі** в міру зростання популярності і масштабів використання таких платіжних систем. Багато з цих систем доступні в будь-якій точці світу і використовуються для оперативного (швидкого) переказу грошових коштів. Хоча самі переказні операції можна відстежити, на практиці дуже важко виявити реального кінцевого користувача або істинного одержувача таких грошових переказів. У Звіті наведено ряд цікавих прикладів. Однак реальне поширення і масштаби використання даних технологій терористичними угрупованнями та особами, що їх підтримують поки не до кінця зрозумілі. Це продовжує залишатися прогалиною в наявних даних, які необхідно усунути.

Експлуатація природних ресурсів з метою фінансування тероризму викликала серйозну заклопотаність у контексті діяльності Ісламської держави Іраку і Леванту (ІДІЛ). Однак в звіті, присвяченому ІДІЛ, підтверджено, що ця проблема також відноситься до інших терористичних організацій і регіонів. Можливість отримання величезних доходів від сектора видобутку корисних копалин, укупі зі слабкою інституційною базою, особливо в зонах конфліктів або в розташованих поруч з ними регіонах, представляє серйозну уразливість, якою користуються терористичні організації. У цьому Звіті зазначається, що це питання також пов'язане зі злочинною діяльністю, включаючи здирництво, контрабанду, розкрадання, незаконний видобуток корисних копалин, викрадення людей з метою отримання викупу, корупцію і екологічні злочини.

В основі даного Звіту лежать виявлені факти та висновки, що містяться в Звіті «Фінансування терористичної організації Ісламська Держава» (Звіт ФАТФ про ІДІЛ, 2015 р.). При підготовці цього Звіту також враховувалася діяльність більш широкого кола інших терористичних організацій. В даному проекті брали участь національні експерти з різних країн, що входять в ФАТФ, в тому числі фахівці з правоохоронних органів, розвідувальних служб і підрозділів фінансової розвідки (ПФР). Крім того, при підготовці Звіту враховувалась діяльність і програми, що реалізуються ООН, Групи Егмонт, а також членами коаліції по боротьбі з ІДІЛ, зокрема, учасниками Групи по боротьбі з фінансуванням ІДІЛ. При реалізації цього проекту враховувалися думки представників приватного сектора, які взяли

участь у спільній нараді експертів з питань боротьби з фінансуванням тероризму, організованому спільно ФАТФ і Групою розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей в Латинській Америці (ГАФІЛАТ). Ця взаємодія з представниками приватного сектора для виявлення ризиків ФТ також заклало основу для подальшої роботи по визначенню ознак ризиків, які будуть корисні як для приватного, так і для державного сектора.

Даний Звіт був підготовлений в стислі терміни для формування загального уявлення про існуючі в даний момент ризики ФТ. У Звіті не міститься комплексна оцінка цих ризиків, а питання які в ньому розглядаються потребують подальшого вивчення. Даний Звіт призначений для підвищення рівня інформованості членів FATF та представників приватного сектора про основні питання і проблеми, які необхідно вирішити шляхом прийняття політичних і оперативних заходів. Це дослідження було проведено з метою доповнення роботи, здійснюваної ФАТФ для підвищення рівня виконання країнами стандартів ФАТФ, що стосуються протидії фінансуванню тероризму.

I. ВСТУП

ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ І ПИТАННЯ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

Протидія фінансуванню тероризму (ПФТ) продовжує залишатися пріоритетним напрямком діяльності ФАТФ, враховуючи загрозу, яку представляють терористичні організації. Ця загроза також виходить від невеликих терористичних осередків або окремих терористів, які можуть вчинити терористичні акти і завдати істотної шкоди суспільству. У зв'язку з цим важливо виявляти і ліквідувати мережі фінансування терористичних угруповань всіх типів. У лютому 2015 року члени ФАТФ прийняли рішення провести додаткове дослідження способів і тенденцій фінансування тероризму. Метою цього дослідження було доповнення проведеної ФАТФ роботи по підвищенню рівня ефективної та ризик-орієнтованої реалізації країнами стандартів ФАТФ в частині, що стосується протидії фінансуванню тероризму.

Основною метою даного Звіту є аналіз недавно виявлених способів і тенденцій фінансування тероризму, позначених як «Нові ризики ФТ». У Звіті також представлений огляд традиційних способів, методів та інструментів, які використовуються терористами і терористичними організаціями для збору, переміщення та зберігання коштів, для оцінки їх поточної ролі і важливості.

У Звіті міститься аналіз діяльності ряду терористичних організацій, починаючи від окремих терористів або дрібних терористичних осередків, і закінчуючи розвиненими міжнародними мережами, такими як Ісламська Держава (ІДІЛ), Боко Харам і Аль-Каїда і її відгалуженнями і філіями. Організації, що розглядаються в цьому Звіті, включені або в списки ООН, або в національні списки країн.

МЕТОДОЛОГІЯ, УЧАСНИКИ І ВИКОРИСТАНІ ДАНІ

Даний Звіт був підготовлений під спільним керівництвом Франції та Сполучених Штатів Америки (США), і в нього включена інформація та відомості, надані різними делегаціями, що входять в глобальну мережу ФАТФ. В основі даного документа лежить Звіт ФАТФ «Фінансування терористичної організації Ісламська Держава» і типологічний Звіт ФАТФ «Фінансування тероризму», включаючи дані досліджень, згаданих в цих звітах.

Делегації надали інформацію і ситуаційні дослідження (приклади), що вказують на нові тенденції та ризики. Деякі надані відомості були засновані на результатах стратегічного аналізу даних, наявних у розпорядженні ПФР. Деякі відомості, наведені в цьому документі, взяті з їх відкритих джерел, а також ґрунтуються на досвіді і знаннях, якими поділилися делегації, що брали участь в спільній нараді експертів з питань боротьби з фінансуванням тероризму, організованому спільно ФАТФ і ГАФІЛАТ у вересні 2015 року.

ТЕРМІНОЛОГІЯ

В даному Звіті вживаються наступні основні значення:

- **Ризик** є похідною від трьох чинників: загрози, вразливості і наслідків.
- **Загроза** означає особу або групу осіб, об'єкт або діяльність, які можуть потенційно завдати шкоди, наприклад, державі, суспільству, економіці і т.д. У контексті ФТ це поняття включає терористів, терористичні групи і осіб, що їх підтримують, їх грошові кошти, а також минула, теперішня і майбутня діяльність по фінансуванню тероризму. У цьому звіті ми використовували ситуаційні дослідження (приклади) для виявлення конкретних загроз ФТ.
- **Вразливість**, в тому сенсі, в якому це поняття використовується в даному Звіті, включає ті області, в яких загроза може реалізуватися, або те, що може сприяти її реалізації. У даному контексті це може включати більш широку фінансову систему і механізми або продукти, що використовуються для переміщення та зберігання грошових коштів. У цьому Звіті уразливості розглядаються окремо від загрози. При розгляді вразливих місць враховуються фактори, що представляють ризики в межах контролю в сфері ПВК / ФТ, або певні характеристики і особливості країни. Це також може включати характеристики і особливості конкретного сектора, фінансового продукту або виду послуг, які роблять їх привабливими для цілей ФТ.
- **Наслідки** означають вплив або шкоду, яку може бути надано або завдано фінансуванням тероризму. Це може включати вплив пов'язаної з цим злочинної або терористичної діяльності на фінансові системи і установи, а також на всю економіку і суспільство в цілому. З огляду на труднощі, пов'язані з визначенням наслідків, основну увагу в даному Звіті зосереджено на всеосяжному розумінні вразливих місць і загроз ФТ.

II.УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

A. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ

Терористичні організації розрізняються за своїм розміром, структурою, масштабами діяльності, мотивами, способами вербування і можливостями. Незважаючи на відмінності між терористичними угрупованнями, а також між окремими терористами і їх прихильниками, всі вони потребують грошових коштів для втілення своїх задумів в конкретні терористичні акти, а також для забезпечення всіх видів діяльності, що здійснюються терористичними організаціями.

Одним словом, загальні потреби у фінансуванні для забезпечення і підтримки інфраструктури, членів і діяльності терористичної організації є досить високими. Це, зокрема, стосується великих терористичних організацій, особливо тих, які хочуть утримувати і контролювати території. Оскільки можливості терористичних організацій здійснювати свою діяльність безпосередньо пов'язані з наявними у них грошовими коштами, вони намагаються забезпечити стабільне надходження коштів. Різні терористичні організації мають різні пріоритети, що стосується збору і витрачання грошових коштів. Крім того, ці пріоритети змінюються в ході діяльності терористичних організацій в міру формування їх інфраструктури, розширення впливу і збільшення оперативних можливостей.

ТЕРОРИСТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Терористичні організації використовують кошти на наступні загальні цілі:

- **Проведення операцій.** Терористичним організаціям потрібні кошти для проведення конкретних терористичних актів та здійснення попередньої розвідки. Це включає поїздки в місця розташування об'єктів терористичних атак, використання автотранспорту та інших засобів, а також придбання зброї, починаючи від легких автоматів і закінчуючи саморобними вибуховими пристроями. Гроші також потрібні для придбання фальшивих документів, що засвідчують особу, і покриття основних витрат, пов'язаних з проживанням, харчуванням та лікуванням. Терористичним організаціям також потрібні кошти для оплати, наприклад, кур'єрів для передачі повідомлень або перевезення готівки всередині країни.

- **Пропаганда і вербування.** Терористичні організації потребують фінансування для вербування нових членів і збору коштів, що може бути витратним, оскільки в цілях вербування використовуються різні засоби. Використання Інтернету для перших кроків при вербуванні може виявитися не дуже витратною справою, проте подальші кроки вимагають додаткових витрат. Недопущення використання соціальних мереж в цілях вербування нових членів терористичних організацій і ведення пропаганди стало одним з пріоритетних напрямків боротьби з фінансуванням тероризму. Хоча багато терористичних організацій використовують соціальні мережі для звернення до своїх прихильників робити грошові пожертвування, більші і розвиненіші терористичні організації вкладають гроші в ведення витонченої пропаганди, в тому числі шляхом опублікування журналів і газет, а також придбання доменних імен в Інтернеті та адміністрування веб-сайтів. Деякі терористичні угруповання навіть придбали телевізійні і радіостанції для поширення своїх поглядів і відозв.

- **Навчання і підготовка.** Всі терористичні організації потребують грошових коштів для підготовки і навчання своїх бойовиків і співчуваючих осіб в різних областях, таких як володіння зброєю, виготовлення вибухових пристроїв, використання таємних засобів зв'язку і ідеологічна обробка. Для цього терористичні угруповання часто купують ділянки землі для облаштування на них тренувальних таборів, також купують будівлі в якості притулку для інструкторів та учнів, а також як місце навчання. Для охоплення ширшого кола співчуваючих осіб проводиться віртуальне навчання через Інтернет.

- **Виплата грошового утримання і компенсацій членам.** Багато терористичних угруповань відкладають кошти для виплати грошового утримання своєму керівництву і членам, а також для виплат сім'ям заарештованих або загиблих членів. Матеріальне забезпечення та заохочення можуть згуртувати членів угруповання навколо її цілей і ідеології. Терористичні угруповання можуть також надавати довгострокову фінансову підтримку сім'ям загиблих бойовиків.

- **Соціальна підтримка населення:** Багато терористичних угруповань використовують свої фінансові ресурси для створення або фінансування соціальних установ, що надають медичні, соціальні та освітні послуги. Терористи роблять це для підризу довіри до законних урядів (надаючи послуги, які, за їхніми словами, не може забезпечити держава), а також для завоювання підтримки серед місцевого населення і сприяння вербування нових членів.

Приклад 1: Використання школи для надання матеріальної підтримки терористам

Ісламська школа на півдні Таїланду надавала притулок для терористів. В результаті обшуку, проведеного в цій школі, було знайдено вогнепальну зброю (яку, як було пізніше встановлено, використовували при здійсненні ряду терористичних атак), і нібито випадково знайдені нічийні мотоцикли (які насправді були викрадені). В ході обшуку також були виявлені документи, що вказують на підробку чеків про придбання канцелярських та інших навчальних приладь. Ці підроблені чеки використовувалися для отримання компенсації від влади. Школа постійно надавала підтримку різної діяльності терористичних груп.

Джерело: Таїланд

ТЕРОРИСТИ-ОДИНАКИ І НЕВЕЛИКІ ТЕРОРИСТИЧНІ ОСЕРЕДКИ

На відміну від великих терористичних організацій, невеликі терористичні осередки і окремі терористи мають невеликі фінансові потреби, оскільки витрати на здійснення ними терактів, як правило, невеликі. У зв'язку з цим терористи-одинаки і невеликі мережі дрібних терористичних осередків відчують менші потреби у фінансуванні, оскільки вони не контролюють території, не мають загонів бойовиків, не займаються вербуванням або пропагандою, не контролюють пропускні пункти і не надають соціальної підтримки населенню. Проте їм потрібні фінансові кошти для забезпечення власного прожитку, притулку, засобів зв'язку, транспорту та придбання необхідного обладнання для планування і здійснення терактів. У Додатку 1 наведені деякі джерела фінансування, що використовувалися для організації нападу на редакцію журналу «Шарлі Ебдо» і магазину кошерних продуктів в Парижі в січні 2015 року.

У звіті про невеликі терористичні осередки, підготовленому Дослідницьким інститутом при Міністерстві оборони Норвегії, міститься аналіз 40 актів воєнничого екстремізму і тероризму, які планувалися або були вчинені в Європі (в період з 1994 року по 2013 рік). Згідно з даними цього звіту, приблизно в 75% випадків витрати становили менш 10 000 в доларовому еквіваленті. У разі змов з метою вчинення терористичних актів терористами-одинаками або дрібними терористичними осередками витрати на підготовку безпосередньо вбивств (наприклад, на придбання автомата (автоматів); вибухівки;

поїздок за кордон для навчання перед вчиненням теракту і т.д.) будуть, ймовірно, становити більшу частину витрат, пов'язаних з підготовкою теракту, що не потребує великих витрат.

Додаток 1 - Загальні фінансові аспекти терактів в редакції «Шарлі Ебдо» і магазині кошерних продуктів

Напади на редакцію сатиричного журналу «Шарлі Ебдо» і на магазин кошерних продуктів, які були здійснені із застосуванням зброї, не вимагали значних фінансових витрат. Оскільки на момент проведення терактів три терориста, що їх вчинили не мали постійної роботи, ймовірно, використовували наступні джерела фінансування:

- 6 000 євро, отримані в якості споживчого кредиту за підробленими документами, які потім були переведені в готівку.
- Доходи від продажу вживаного автомобіля за кордоном.
- Перекази готівки, пов'язані зі збутом контрафактної продукції.

Джерело: Франція

В. УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ

Як і всі інші організації, терористичні організації повинні володіти знаннями та навичками, необхідними для отримання, переміщення, зберігання і кінцевого використання фінансових ресурсів для досягнення своїх цілей. Від фінансового становища терористичної організації в довгостроковій перспективі будуть залежати оперативність і масштаб її діяльності, а також активність здійснюваної нею кампанії по поширенню насильства.

Управління фінансами терористичної організації вимагає планування і обліку всіх ресурсів і активів, що перебувають під контролем і управлінням угруповання, а також її матеріальних зобов'язань. Аналіз фінансових документів різних терористичних організацій, що стали доступними, показує, що фінансове управління (наприклад, документальне фіксування рівня і джерел доходів, витратна звітність, бухгалтерський облік) є особливо важливим для терористичних угруповань, що володіють розширеними можливостями. Це зокрема важливо для тих терористичних організацій, які здійснюють свою діяльність на певній території.

Великі терористичні угруповання нерідко використовують послуги фінансових керуючих для акумулювання доходів, створення захисних фінансових структур і елементів (таких як підставні і холдингові компанії та банківські рахунки), а також для контролю за використанням фінансових коштів. Діяльність таких фінансових керуючих також включає надання фінансових коштів керівництву, членам і бойовикам угруповань, і пошук можливостей вкладення (інвестування) будь-яких вільних (надлишкових) коштів. Такі угруповання як ІДІЛ активно вербують (випадково або навмисно) бухгалтерів і інших фінансових фахівців, зокрема, для контролю за фінансовими установами, які перебувають на контрольованих ними територіях, з метою більш ефективного управління доходами і мінімізації збитків. Посади фінансових керуючих також є в невеликих терористичних осередках. При цьому такі обов'язки можуть бути в меншій мірі формалізовані, і один і той же член осередку може виконувати одночасно кілька функцій.

Додаток 2 - Управління фінансами терористичних організацій: Аль-Каїда в Іраку / ІДІЛ

Фінансові документи організації «Аль-Каїда в Іраку», яка є попередницею ІДІЛ, показують, що це угруповання використовувало сучасну передову практику фінансового управління для ефективного управління джерелами доходів і витратами, створивши для цієї мети спеціальну фінансову службу. Була також створена інфраструктура для розподілу доходів між підрозділами «Аль-Каїди в Іраку» з метою підтримки ефективних і стійких можливостей цієї організації в регіонах її діяльності в Іраку. Фінансова документація, захоплена американськими військовими, вказувала на широке використання адміністративними емірами «Аль-Каїди в Іраку» всіляких grosбухів, видаткової звітності та бухгалтерських фінансових звітів, складених за єдиною формою.

Для фінансування своєї діяльності «Аль-Каїда в Іраку» використовувала власну систему оподаткування. В рамках цієї системи місцеві групи і осередки передавали одержувані доходи адміністративним емірам на рівні «бригади» або «сектора», які, в свою чергу, передавали ці кошти адміністративному еміру провінції. Після обліку доходів, що надійшли, адміністративний емір провінції розподіляв кошти серед головних емірів секторів для покриття фінансових потреб їх секторів. Після виділення коштів на покриття потреб головних емірів секторів (з урахуванням їх потреб і основних районів проведення операцій) адміністративні еміри провінцій передавали частину доходів головному скарбнику «Аль-Каїди в Іраку» через головного еміра провінції.

Нещодавно з'явилася в пресі інформація про операції американських військових проти Абу Сайяфа («міністра нафти» і куратора фінансів ІДІЛ) дає підстави вважати, що ІДІЛ продовжує використовувати витончені системи фінансового управління, що застосовувалися в минулому угрупованням «Аль-Каїда в Іраку».

Джерело: Інформація, надана Канадою з відкритих джерел.

С. ВИСНОВКИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

Більш тісний контакт з експертами по боротьбі з тероризмом підвищить інформованість про стратегії управління фінансами, які використовувались конкретними терористичними організаціями. Особлива увага може бути приділена, крім іншого, виявленню тих осіб в складі терористичних організацій, які займаються збором акумулюванням/обліком фінансових коштів. Для цього правоохоронним органам необхідно, в тому числі, сконцентрувати свої зусилля на проведенні розслідувань щодо кінцевих одержувачів грошових коштів у складі терористичних організацій, а не тільки на з'ясуванні джерел коштів. (Тобто, виявлення тих, хто отримує гроші, є не менш важливим, ніж встановлення тих, хто посилає або сприяє переміщенню коштів).

Як правило, управління фінансами терористичних організацій здійснюється в безпечних географічних регіонах або в закритих соціальних мережах, що ускладнює проникнення і надання прямого впливу на відповідних суб'єктів. Відносно фінансових керуючих і пособників терористичних організацій можуть застосовуватися адресні фінансові санкції, а також здійснюватися поліцейські або військові операції. Особлива увага може бути приділена підвищенню можливості держав отримувати і надавати оперативні розвідувальні дані про осіб, що займаються управлінням фінансами терористичних організацій.

III. ТРАДИЦІЙНІ СПОСОБИ І МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

В даному розділі представлені напрямки проведених ФАТФ (а також членами глобальної мережі ФАТФ) досліджень способів фінансування тероризму і ризиків, пов'язаних з ФТ. У минулому ФАТФ провела дослідження ризиків відмивання грошей, пов'язаних з новими платіжними продуктами і послугами (НППП), включаючи віртуальну валюту. Однак в тому дослідженні не були в повній мірі розглянуті ризики фінансування тероризму. У зв'язку з цим питання, що стосуються нових платіжних продуктів і послуг, аналізуються в Розділі IV.C даного Звіту. Основним дослідженням ФАТФ з проблематики ФТ є типологічний звіт «Фінансування тероризму», опублікований в 2008 році. З того часу ФАТФ продовжила дослідження питань, що викликають заклопотаність в плані ФТ, в тому числі, незаконного використання сектора некомерційних організацій (НКО), а також стратегій фінансування, які використовуються терористичними організаціями, такими як Аль-Каїда і Талібан, ІДІЛ і Боко Харам. Ризики ФТ також були виявлені в рамках більш широких досліджень, таких як Звіт ФАТФ, що стосується організованого морського піратства і пов'язаних з ним викрадень з метою отримання викупу.

В цілому, попередні дослідження показали, що терористичні організації використовують різні джерела доходів і застосовують різноманітні способи переміщення грошових коштів (нерідко через кордони) в точку призначення таким чином, щоб це залишалось непоміченим. У попередніх звітах чітко показано, що терористичні організації отримують кошти як за рахунок кримінальної діяльності (наприклад, від незаконного обігу наркотиків), так і за рахунок використання законної діяльності (наприклад, шляхом збору пожертв). Даний Розділ складається з двох окремих підрозділів, присвячених отриманню доходів і переміщенню коштів відповідно. Питання, що розглядаються в цих підрозділах, не прив'язані до конкретних ризиків і призначені лише для отримання загальної картини.

A. ОТРИМАННЯ ДОХОДІВ

ПРИВАТНІ ПОЖЕРТВУВАННЯ

Терористичні організації можуть отримувати пожертвування з широкого кола найрізноманітніших джерел. Аналіз кримінальних справ і судових процесів, пов'язаних з фінансуванням тероризму, що мали

місце в Сполучених Штатах Америки з 2001 року, показує, що приблизно в 33% цих випадків мала місце пряма фінансова підтримка, яка надається терористичним мережам приватними особами. Також зазначається, що нові терористичні організації намагаються знайти різні дрібні джерела фінансування, і в Розділі IV цього Звіту розглядаються питання збору коштів через соціальні мережі.

Багаті приватні благодійники можуть стати важливим джерелом доходів для деяких терористичних груп. Наприклад, в звіті ФАТФ про ІДІЛ підтверджується, що ІДІЛ отримувало деяке фінансування від багатих приватних благодійників в регіоні. У попередніх звітах ФАТФ також відзначено важливу роль спонсорів в підтримці деяких терористичних організацій.

НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Терористичні групи використовують деякі некомерційні організації (НКО) для отримання від них матеріальних і фінансових коштів, а також для використання їх мереж і, таким чином, свідомо використовують НКО в своїх цілях. У дослідженні ФАТФ, опублікованому в 2014 році, зазначено, що протиправне використання НКО або ризик ненавмисного залучення НКО в незаконну діяльність, виявляється в п'яти різних аспектах:

- Перенаправлення пожертвувань через пов'язаних осіб на користь терористичних організацій;
- Використання деяких керівників НКО в інтересах терористичних організацій;
- Зловмисне використання програм надання гуманітарної допомоги для підтримки терористичних організацій;
- Сприяння у вербуванні нових членів для терористичних організацій;
- Введення в оману і створення фіктивних НКО шляхом брехні/шахрайства.

У вказаному звіті зазначено, що традиційні транснаціональні терористичні організації, які в основному намагаються використовувати в своїх цілях деякі законні НКО або створювати

фіктивні НКО, фігурують у великій кількості справ, що говорить про загрозу для сектора НКО.

Важливо, що у вказаному звіті також відзначається, що найбільшою мірою ризику незаконного використання в терористичних цілях схильні ті НКО, які займаються наданням послуг і працюють в місцях, де є активна загроза тероризму. Некомерційні організації, які направляють кошти партнерським або «кореспондентським» НКО, які перебувають в регіонах діяльності терористів або поруч з такими регіонами, є уразливими в плані їх незаконного використання в терористичних цілях. Без належних перевірок партнерських НКО, в тому числі ревізій того, як використовуються грошові пожертвування, контроль за розподілом і витрачанням таких пожертвувань може бути слабким. Це в свою чергу може призвести до ризику перенаправлення коштів на користь терористичних організацій.

В опублікованому в 2014 році типологічному звіті ФАТФ, що стосується НКО, відзначається безперервне незаконне використання глобального сектора НКО терористичними організаціями. Разом з тим деякі юрисдикції відзначили зростання кількості випадків протиправного використання НКО, що займаються наданням гуманітарної допомоги в цілях збору коштів або в цілях переправлення таких коштів в країни, розташовані поруч з зонами конфліктів. Поки не можна зробити остаточні висновки на підставі невеликої кількості виявлених випадків. Проте, за даними Австралії, благодійні організації та НКО, що працюють в регіонах, охоплені кризою або війною, схильні до підвищеного ризику впровадження в їх ряди терористів або використання терористичними угрупованнями, що діють в таких регіонах. Представники Австралії також попередили, що грошові кошти, що відправляються в Сирію і сусідні з нею країни на гуманітарні потреби, схильні до підвищеного ризику їх незаконного використання в цілях фінансування тероризму, якщо такі кошти відправляються через маловідомі або недавно створені благодійні організації та НКО, які не мають належних заходів перевірки / контролю. Це підтверджується випадками, виявленими Австралією.

Приклад 2: Перенаправлення коштів, зібраних благодійною організацією

Клієнт отримав на свій рахунок в Швейцарії пожертви / невеликі суми грошей від різних людей з Німеччини. Він повідомив банку, що не зміг відкрити рахунок своєї благодійної організації в Німеччині через законодавчі обмеження, і тому використав свій особистий рахунок в Швейцарії для збору пожертвувань. Передбачалося, що ці пожертвування будуть переведені в готівку, і готівкові гроші будуть

особисто привезені цією людиною в Танзанію для будівництва колодязів з питною водою. Відповідно до виписок з банківських рахунків, благодійники вказували різні призначення грошових переказів: «пожертви для НКО «Africa Fountain»», «пожертвування для благодійної організації «Streetwork»», «пожертвування для дитячого будинку в Танзанії», «пожертвування на будівництво мечеті», «пожертвування для школи з вивчення Корану» і т.д. За даними засобів масової інформації, некомерційна організація «Africa Fountain» мала зв'язки з екстремістами, що займаються терористичною діяльністю.

Джерело: Швейцарія

Приклад 3: Можливий зв'язок між іноземними бойовиками-терористами і благодійним фондом

Влада Нідерландів відзначила, що деякі фонди (stichtingen) і НКО, що займаються, наприклад, благодійною та релігійною діяльністю, можуть мати зв'язки з іноземними бойовиками-терористами. Тверді докази фінансування тероризму поки не знайдені. Однак була встановлена непряма взаємодія і зв'язок таких юридичних осіб з іноземними бойовиками-терористами. Також було встановлено, що особи, пов'язані з зазначеними фондами, виїжджали в Сирію, маючи при собі великі суми готівки.

Пожертви надходили з іноземних держав, а потім переводилися через банківські рахунки фондів, які переслідували несхожі цілі і займалися іншими видами діяльності, але очолювалися або були пов'язані з однією і тією ж людиною. В результаті гроші знімалися з банківських рахунків, що ускладнювало відстеження їх кінцевого використання.

Джерело: Нідерланди

ДОХОДИ ВІД ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У раніше опублікованих звітах ФАФТ зазначалося, що терористичні організації займаються різними видами незаконної діяльності для отримання грошей. Наприклад, терористичні організації займаються розкраданням персональних даних для отримання грошей шляхом шахрайського використання кредитних карт. Страхове і кредитне шахрайство також використовується в якості способу отримання грошей (див. нижче приклад страхового шахрайства, наданий Іспанією).

Було встановлено, що контрабанда товарів, включаючи сигарети, і пов'язане з цим податкове шахрайство також використовуються терористичними організаціями як засіб отримання грошей. Контрабанда сигарет представляє зростаючу загрозу ФТ в ряді регіонів, наприклад, в Західній Африці. ФАТФ опублікувала Звіт про незаконну торгівлю тютюном, в якому вказані деякі загрози ФТ, пов'язані з контрабандою. Контрабанда та збут антикварних виробів і пам'ятників культури відзначені в звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ. Ця діяльність продовжує залишатися проблемою, яка викликає стурбованість в регіонах діяльності терористичних угруповань, в яких вони мають вільний доступ до стародавніх культурних цінностей.

Також встановлено, що пограбування банків є реальним способом отримання великих сум грошей терористичними організаціями. Крім прикладів, наведених у звіті ФАТФ про Ісламському державу Іраку і Леванту, пограбування банків стало джерелом отримання грошей терористичною організацією «Джемаа Ісламія», в тому числі для фінансування одного з підозрюваних, які брали участь у скоєнні терактів на Балі в Індонезії. Нещодавно голландський громадянин, який повернувся з Сирії, був заарештований за незаконне володіння вогнепальною зброєю. За даними слідства, він готував збройне пограбування, а також підозрювався в тому, що збирався використовувати отримані гроші з метою фінансування тероризму.

У дослідженні ФАТФ, присвяченому торгівлі опіатами в Афганістані, відзначено, що багатомільйонні доходи мереж, які займаються незаконним обігом наркотиків, використовуються для фінансування терористичних організацій. Згідно з оцінками Групи ООН з моніторингу за дотриманням санкцій щодо «Аль-Каїди» і руху «Талібан», із загальних доходів «Талібану» за 2011-2012 роки, що склали 400 мільйонів доларів США, третина надійшла від торгівлі опіатами. Також є свідчення зв'язку між наркоторгівлею і фінансуванням тероризму в Східній Африці. Крім того, є відомості, що в незаконному обороті наркотиків замішані такі угруповання, як Револьюційні збройні сили Колумбії (РЗСК) і Хезболла. Терористичні організації можуть отримувати доходи від незаконного обігу наркотиків, дозволяючи або сприяючи цій діяльності в регіонах, в яких вони здійснюють свої операції.

Є свіжі приклади випадків фінансування тероризму, в яких фігурують податкові злочини. У звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ, наведені два ситуаційних дослідження, що стосуються використання повернення податкових платежів для фінансування іноземних бойовиків-терористів. В інших випадках може мати місце приховування продажів,

здійснених комерційними компаніями, від податкових органів. Отриманий таким чином прибуток спрямовується на фінансування діяльності терористичних груп. У жовтні в Фінляндії були заарештовані чотири фінських громадян за підозрою в скоєнні злочинів, в тому числі податкового шахрайства, з метою фінансування екстремістської діяльності в Сирії та Фінляндії.

Ряд делегацій відзначає збільшення масштабів видобутку коштів шляхом здійснення кримінальних злочинів. У Розділі IV цього Звіту наведено інші приклади злочинної діяльності за участю іноземних бойовиків-терористів. У наступному підрозділі наведені детальніші ситуаційні дослідження, що стосуються злочинної діяльності, пов'язаної з вимаганням та викраденнями людей з метою отримання викупу.

Приклад 4: Страхове шахрайство шляхом інсценування дорожньо-транспортних пригод

З 2007 року особи, які беруть участь в даній схемі, зробили кілька окремих злочинів, пов'язаних з шахрайством, що не викликали підозр. Випадки такого шахрайства включали інсценування дорожньо-транспортних пригод та використання фальшивих полісів додаткового страхування при взятті автомобілів напрокат. Компенсації, що виплачуються страховими компаніями, швидко переводилися в готівку.

У 2012 році був відзначений ріст кількості випадків такого шахрайства. Крім цього, виявився збіг за часом найбільш явних випадків шахрайства (за участю членів терористичного осередку) з виїздом терористів з країни для поповнення рядів терористичних організацій, таких як «Рух за єдність і джихад в Західній Африці» і ІДІЛ.

Очевидно, що цим людям було необхідно швидко отримати гроші, оскільки вони знехтували міркуваннями секретності, інсценувавши велику кількість грубо сфабрикованих дорожньо-транспортних пригод, що дозволило виявити їх.

Джерело: Іспанія

Приклад 5: Використання фальшивих грошей для фінансування тероризму

Індійська влада виявила масштабну злочинну схему, в якій брали участь дев'ять чоловік, включаючи громадянина США і громадянина Канади, замішаних у зв'язках з членами «Лашкар-і-Тайба» та «Харкат-уль-Джихад-аль-Ісламія». Обидві ці організації визнані терористичними

в Індії. Протягом декількох років обвинувачені неодноразово отримували справжні готівкові гроші (наприклад, євро і долари США), а також фальшиву індійську / пакистанську валюту від осіб, які симпатизують терористичній організації. Наприклад, в одному випадку обвинувачений отримав 25 000 доларів США для створення компанії з надання послуг бажаючим виїхати на постійне місце проживання за кордон. Насправді ця компанія служила прикриттям для його поїздок і забезпечення при розвідці можливих цілей для нападу «Лашкар-і-Тайба». Ця людина також отримала достатню кількість фальшивих індійських банкнот високої якості для використання на території Індії. Гроші також використовувалися для проведення розвідки важливих об'єктів на території Індії та Данії в якості цілей терористичних актів від імені терористичних організацій «Лашкар-і-Тайба» та «Харкат-уль-Джихад-аль-Ісламія». Крім того, зібрані гроші використовувалися для відеозйомки в цілях забезпечення майбутніх терактів, запланованих угрупованнями «Лашкар-і-Тайба» та «Харкат-уль-Джихад-аль-Ісламія».

Джерело: Індія

ВИМАГАННЯ У МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ, ДІАСПОР ТА ПІДПРИЄМЦІВ

У звітах ФАТФ відзначається, що терористичні організації займаються вимаганням у місцевого населення для забезпечення і підтримки своєї діяльності. В опублікованому в 2014 році звіті про незаконний обіг афганських опіатів передбачається, що «Талібан» використовує гроші, що стягуються у місцевого населення, для забезпечення своєї діяльності та операцій на місцях. Такі «пожертвування» передаються в Фінансовий комітет «Талібану», підконтрольний Верховній раді руху «Талібан». Також відомо, що Робоча партія Курдистану (РПК) збирає кошти шляхом вимагання у населення і поборів підприємців. Доходи РПК надходять в тому числі від так званого оподаткування наркотиків при переправленні їх до Туреччини для подальшої поставки в Європу «податків на захист і вирішення спорів», торгівлі людьми та контрабанди сигарет. Аналогічним чином ІДІЛ вимагає доходи у всіх людей, що проживають на контрольованих ним територіях. У звіті ФАТФ від 2014 року відзначається, що іракські державні службовці, що залишаються на території, підконтрольній ІДІЛ, їздять в Кіркук і інші області для зняття зарплати готівкою з рахунку, а потім повертаються на захоплену ІДІЛ територію, де ІДІЛ стягує з них збір в розмірі до 50 відсотків. Більш того, за наявними відомостями, ІДІЛ ввело «збори» на переміщення товарів на контрольованій ним території Іраку. ІДІЛ також вимагає гроші у місцевого населення (в тому числі за рахунок «податку

на зняття коштів з рахунків в приватних банках», податку на бензин та автотранспорт, а також шкільних зборів для дітей). Крім того, ІДІЛ стягує так звані «благодійні пожертвування» (є, насправді, примусовими жертвами за забезпечення тимчасової безпеки або можливості ведення бізнесу). У минулому рух «Тигри звільнення Таміл-Ілама» вимагав гроші у представників тамільських діаспор, які відмовлялися робити добровільні пожертвування на користь цієї організації. У Канаді середня сума, яка вимагалась у окремих осіб і сімей, коливалася в межах від 2 500 до 5 000 канадських доларів, а для власників комерційних підприємств ця сума, нерідко, була ще вищою.

ВИКРАДЕННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ВИКУПУ

Викрадення людей з метою отримання викупу стають все більш значущим джерелом доходів для терористичних угруповань, включаючи ІДІЛ. За різними даними, в окремих випадках суми, виплачені терористичним угрупованням в якості викупу, становили від 600 тисяч до 8 мільйонів євро. Кожен виплачений викуп, ймовірно, становить від 5 до 50 відсотків від загальних щорічних фінансових доходів терористичних груп, в залежності від розміру угруповання і економічних умов в регіонах, в яких вони діють. За оцінками уряду США, в період з 2008 по 2014 роки Аль-Каїда, ІДІЛ, а також відгалуження та філії обох угруповань отримали не менше 222 мільйонів доларів США в якості викупу за викрадених ними людей.

На підставі Резолюцій РБ ООН 2133 (2014), 2161 (2014), а також недавно прийнятої Резолюції 2199 (2015) від 13 травня 2015 року Група з протидії фінансуванню ІДІЛ випустила Заяву (Коммюніке) з питань викрадення людей з метою отримання викупу. Крім заяв про необхідність спільних зусиль для припинення викрадення людей, в цьому Коммюніке містився заклик до юрисдикцій не виплачувати викрадачам викуп і віддавати їх в руки правосуддя. Аналогічний заклик міститься в Алжирському меморандумі з найкращої практики в галузі запобігання та недопущення отримання терористами викупу при викраденні ними людей в цих цілях, прийнятим Глобальним контртерористичним форумом.

Хоча не має офіційного списку організацій і осіб, що займаються викраденнями людей з метою отримання викупу, конкретні угруповання, включені до списків ООН та інших держав, замішані в викраденнях для отримання викупу. Такі угруповання включають (але не тільки) організацію «Аль-Каїда в Ісламському Магрибі», угруповання «Абу Сайяф», групу «Аль-Каїда на Аравійському півострові»,

«Ісламська Держава Іраку і Леванту», «Харакат уль-Ансар», а також ряд терористичних угруповань, що діють в Пакистані.

Нерідко викуп за викрадених людей виплачується готівкою. Після доставки викупу готівкою кур'єри доставляють ці гроші терористичному угрупованню. Викуп також може бути виплачений через фінансові установи, такі як банки, обмінні пункти, страхові компанії, юристів, або через альтернативні системи грошових переказів, такі як «хавала». Подальше відстеження таких грошей ускладнене тим, що викрадення може бути здійснено в одній юрисдикції, а викуп за викрадення людини (людей) може бути виплачений у іншій країні. Також мали місце випадки, коли гроші для викупу збиралися родичами (викраденої людини) шляхом продажу активів і отримання кредитів, і за допомогою використання трастів для зберігання пожертвуваль, що надходять для виплати викупу.

САМОФІНАНСУВАННЯ

У раніше опублікованих звітах ФАТФ зазначалося, що суми грошей, необхідні для проведення дрібних терактів, можуть бути зібрані окремими терористами і мережами їх підтримки за рахунок використання особистих заощаджень, отримання позик або використання доходів від контрольованих ними комерційних підприємств. У звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ, наводиться опис різних способів самофінансування, використовуваних головним чином іноземними бойовиками-терористами. Додаткова інформація, що стосується самофінансування іноземними бойовиками-терористами, наведена в Розділі IV цього Звіту.

ЗАКОННА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

В рамках ряду досліджень, проведених правоохоронними органами, а також в ході деяких судових переслідувань було встановлено зв'язок між дилерськими центрами з продажу старих машин і мережами ресторанів з одного боку, і терористичними організаціями з іншого. У цих випадках доходи від комерційної діяльності прямували на підтримку терористичних організацій. В одному з випадків мала місце постачання старих автомобілів в Східну Африку. Вважається, що поставка старих машин на Близький Схід є ще однією схемою отримання грошей для конкретної терористичної організації. За інформацією члена Групи по боротьбі з відмиванням грошей в Східній і Південній Африці (ЕСААМЛГ) дилерські центри з продажу старих

машин імпортували автомобілі з таких країн як Великобританія, Японія і Сінгапур, і продавали їх. Отримані від продажу доходи легалізовувались з використанням складної схеми відмивання грошей, а потім направлялися терористичним угрупованням. Власники цих дилерських центрів з продажу автомобілів були вихідцями з регіонів, в яких був високий ризик тероризму.

Приклад 6: Фінансування тероризму через торгівлю

Після того як компанія «А» була включена в списки в якості неліцензійного підприємства в Ізраїлі, вона не могла ввозити товари через ізраїльські порти. Незважаючи на ці обмеження, компанія «В» (місцева компанія, що займалася імпортом і продажем основних продуктів харчування) пішла на співпрацю з компанією «А» для обходу встановленої заборони. Компанія «В» ввозила товари в Ізраїль, після чого компанія «С», яка виступала в якості спільника, здійснювала розмитнення цих товарів і розміщувала їх на склад. Потім компанія «В» передавала зазначені товари компанії «А», що знаходиться на території, яка характеризується високим ризиком ФТ. Для здійснення розрахунків компанія «А» переводила гроші зі свого рахунку на рахунок компанії «В». За оцінками, вартість товарів і суми переказів обчислювалися декількома мільйонами нових ізраїльських шекелів.

Джерело: Ізраїль

Приклад 7: Відправка грошових коштів терористам через підставну телекомунікаційну компанію

Протягом декількох місяців на банківський рахунок телекомунікаційної компанії «А» надійшло понад 600 000 євро готівкою. Ця компанія також отримувала перекази на великі суми, які не мають економічного обґрунтування та цілі. Дані перекази надходили від різних законних французьких компаній, які працюють в різних секторах. Однак керівниками всіх цих компаній були вихідці з однієї і тієї ж країни «Х». Деякі з них підозрювалися у зв'язках з терористичною організацією. Компанія «А» відправила 500 000 євро своєї материнської компанії «В», розташованої в країні «Х».

Джерело: Франція

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ТЕРОРИЗМУ

За даними з різних відкритих джерел, а також за заявами урядів деяких країн, певні терористичні угруповання отримували і продовжують отримувати фінансову підтримку від урядів ряду держав. ФАТФ не проводила конкретне дослідження для виявлення типологій, що стосуються тероризму, що спонсорується на державному рівні. Незважаючи на це, фінансування тероризму або надання ресурсів терористичній організації будь-якою державою йде врозріз з дотриманням стандартів і принципів ФАТФ, а також Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та пунктів 1 (а) та 2 (а) Резолюції РБ ООН 1373 (2001). Можливість надання фінансової підтримки терористичним організаціям з боку держав є давньою загрозою пов'язаною з ФТ, що подається для міжнародного миру і безпеки, а також для стабільності регіональних фінансових і політичних систем. Це в корені підриває ефективність зусиль ФАТФ, спрямованих на надання підтримки урядам в застосуванні передової практики для виявлення, недопущення та припинення фінансування тероризму.

В. ПЕРЕМІЩЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Нижче наведено короткий огляд основних механізмів, що використовуються для переміщення активів і коштів терористів. Всі фінансові установи, які використовуються для переказів грошей, є потенційно вразливими з точки зору ФТ в зв'язку з тим, що вони можуть сприяти переказам незаконних грошових коштів. У попередніх дослідженнях ФАТФ були показані зв'язки між місцевими екстремістськими групами і міжнародними терористичними організаціями. Такі міжнародні угруповання надають підтримку місцевим групам, для чого їм потрібно здійснювати транскордонне переміщення грошових коштів. Схоже, поки тільки ІДІЛ є винятком, оскільки воно отримує більшу частину своїх доходів на контрольованій ним території, а на зовнішні джерела припадає відносно невелика частина надходжень.

ПЕРЕКАЗИ КОШТІВ ЧЕРЕЗ БАНКИ

Банківський сектор продовжує залишатися найбільш надійним і ефективним механізмом для міжнародних переказів грошових коштів і як і раніше є вразливим з точки зору ФТ. В опублікованому в 2014 році звіті про незаконний обіг афганських опіатів відзначається, що рух

«Талібан», по всій видимості, використовував регульовану банківську систему (а також провайдерів фінансових послуг) для переказу доходів від незаконного обігу наркотиків. У кількох звітах ФАТФ прямо говориться про використання банківських рахунків НКО з метою переведення грошових коштів терористичним організаціям.

Приклад 8: Використання банківського сектора для переказу міжнародних пожертвуваль з метою фінансування тероризму

За даними слідства в Індії, організація «Хізб-уль Муджахидін» отримувала через різні канали з Пакистану кошти для підтримки своєї терористичної діяльності в Індії. За заявами індійської влади, «Хізб-уль-Муджахидін» активно сприяє розширенню масштабів терористичної діяльності в Індії і отримала за останні вісім років більше 800 мільйонів індійських рупій. Це угруповання визнано терористичною організацією в Індії, США і ЄС.

За наявними відомостями, грошові кошти, що збираються в інших країнах, також переводяться або перенаправляються на користь трастів або підставних організацій «Хізб-уль-Муджахидін» в Пакистані. Після того як гроші потрапляють на територію Індії, вони розподіляються по різних каналах в різних місцях для фінансування діючих терористів і надання підтримки сім'ям убитих бойовиків «Хізб-уль-Муджахидін». Стверджується, що банківський сектор широко використовувався для переказу грошей на різні банківські рахунки з метою фінансування зазначеної діяльності. Грошові кошти також переводилися через провайдерів послуг переказу грошей і цінностей (ППГЦ).

Гроші в основному використовуються для фінансової підтримки діючих терористів і сімей убитих бойовиків цієї організації. За твердженнями, «Хізб-уль-Муджахидін» витрачає гроші на купівлю засобів мобільного зв'язку, на лікування бойовиків, а також на придбання зброї, боєприпасів, одягу і військового спорядження.

Джерело: Індія

Банківський сектор є привабливим для терористичних угруповань, яким необхідно переміщати кошти по всьому світу. Це обумовлено простотою і швидкістю, з якою вони можуть здійснювати перекази в міжнародній фінансовій системі. Величезний розмір і обсяг міжнародного фінансового сектора дає терористичним угрупованням та особам, які фінансують тероризм, можливість «змішувати» такі перекази з нормальною фінансовою діяльністю, щоб не привертати до них увагу. За даними австралійських властей, фінансування тероризму

через банківський сектор часто носить дрібномасштабний характер, і часом важко виявити операції, пов'язані з ФТ, з величезного обсягу законних фінансових операцій, які здійснюються кожен день. У деяких випадках мало місце депонування на банківські рахунки готівки на суми, що не перевищують граничного значення, після чого ці гроші відправлялися міжнародними переказами з Австралії. У більш складних схемах були задіяні як реальні компанії, так і компанії-оболонки, розташовані за кордоном. Вони використовувалися як прикриття для відправки грошових коштів за кордон через основні фінансові канали.

У звіті ФАТФ, що стосується ІДІЛ, відзначається факт заклопотаності ризиками спроб використання відділень іракських і сирійських банків або інших фінансових установ, що знаходяться під контролем ІДІЛ для здійснення міжнародних операцій. Це дозволить ІДІЛ ще більш спростити отримання коштів для фінансування своєї діяльності, а також відправляти платежі за кордон для закупівлі зброї та інших товарів, необхідних для підтримки його операцій.

Хоча заходи, що вживаються фінансовими установами для зниження загрози ВК / ФТ, ймовірно, ускладнюють переказ грошових коштів терористів через фінансовий сектор, ризик як і раніше залишається. Традиційні фінансові продукти можуть використовуватися в незаконний спосіб з метою фінансування тероризму. Наприклад, особи, які співчують терористичному угрупованню, можуть відкрити ощадні рахунки і передати члену терористичної організації дебетові карти, прив'язані до таких рахунків, з тим, щоб терористи могли знімати готівку через банкомати зарубіжних банків.

СИСТЕМИ ПЕРЕКАЗУ ГРОШЕЙ І ЦІННОСТЕЙ

Поряд з банківським сектором, сектор грошових переказів теж використовується для переправлення незаконних грошових коштів, в зв'язку з чим також є вразливим в плані ФТ. У країнах, де відбуваються конфлікти, в яких доступ до банківських послуг обмежений, і в яких орудують терористичні угруповання, провайдером послуг грошових переказів може бути в основному фінансова установа, через яку клієнти можуть здійснювати транскордонні грошові перекази. Провайдери послуг грошових переказів особливо уразливі з точки зору ФТ, якщо їх діяльність не підлягає регулюванню і нагляду з метою ПВК / ФТ, або якщо вони працюють без ліцензії (тобто без будь-якого контролю з метою ПВК / ФТ). Наймасштабніша загроза ФТ пов'язана з агентами або співробітниками, які свідомо сприяють здійсненню переказів грошових коштів від особи терористичних угруповань, у тому

числі спотворюють звітність про операції для заплутування і приховування даних. Мігранти та їхні родини в дуже великій мірі залежать від провайдерів послуг переказу грошей і цінностей при відправленні грошових переказів на батьківщину. Це дає можливість змішувати перекази, пов'язані з ФТ, з законними грошовими переказами, направлені сім'ям мігрантів, що також ускладнює виявлення переказів з метою ФТ із загальної маси звичайних грошових переказів, що відправляються сім'ям і громадам.

Приклад 9: Агент ППГЦ, який став учасником злочинної діяльності

Чоловік займався збором коштів для Аль-Шабаб серед Сомалі діаспори в Міссурі і в інших місцях. Він використовував різних ліцензованих провайдерів фінансових послуг, що мають офіси в Сполучених Штатах, для відправки грошей в Сомалі з метою надання загальної підтримки бойовикам Аль-Шабаб. Його співучасник, який працював в пункті, що надає грошові послуги, допоміг йому не залишити документальні свідчення цієї діяльності шляхом розбиття операцій на дрібні суми в доларах США і використання неправдивої ідентифікаційної інформації. Працівник зазначеного пункту та інші співучасники використовували вигадані імена та номери телефонів для приховування характеру своїх операцій.

Джерело: Сполучені Штати Америки

У багатьох звітах ФАТФ, присвячених проблемі фінансування тероризму, зазначено, яким чином альтернативні системи грошових переказів, особливо в разі недостатнього регулювання з метою ПВК / ФТ, використовуються для сприяння фінансуванню тероризму. Наприклад, вважається, що рух «Талібан» використовував регульовану банківську систему з метою відмивання доходів від збуту наркотиків, але, очевидно, повернувся до використання послуг переказу грошей і цінностей після введення більш жорстких правил банківської діяльності в Афганістані. У звіті про фінансування тероризму в Західній Африці вказано на використання провайдерів ППГЦ з метою надання грошових коштів для вербування іноземних бойовиків-терористів і забезпечення їх відправки в зони конфліктів. Аналогічним чином в звіті про ІДІЛ відзначається, що поширеним способом фінансування іноземних бойовиків-терористів є відправка коштів через провайдерів послуг грошових переказів, що мають агентів, які працюють в прикордонних районах поряд з територією, контролюваною ІДІЛ. У звіті, присвяченому незаконному обігу афганських опіатів, вказано на використання провайдерів ППГЦ з метою переправлення доходів від незаконного обігу та збуту наркотиків. В опублікованому в 2013 році звіті ФАТФ, що стосується

«хавали» і провайдерів аналогічних послуг, це питання також розглядається. У зазначеному звіті відзначається, що використання терористами провайдерів послуг грошових переказів «пов'язане з їх географічною, культурною і фінансовою доступністю». Крім того, в звіті підкреслюється, що високий ризик незаконного використання цих послуг також присутній в країнах, в яких такі послуги є законним і головним способом переказу цінностей, але в яких провайдери цих послуг не підлягають достатньому регулюванню в сфері ПВК / ФТ, або відсутні заходи контролю з метою ПВК / ФТ.

ПЕРЕВЕЗЕННЯ ГОТІВКОВИХ ГРОШЕЙ

Готівкові гроші продовжують широко використовуватися в діяльності терористів. У всіх прикладах і ситуаційних дослідженнях, розглянутих у звіті ФАТФ, присвяченому фінансуванню тероризму в Західній Африці, використовували готівку, а у осіб, підозрюваних в тероризмі, часто були великі суми готівкових грошей. Хоча гроші можуть збиратися різними способами, вони нерідко переводяться в готівку для подальшого вивезення у зони конфліктів. Цьому сприяють «діряві» кордони країн, труднощі, пов'язані з виявленням контрабанди готівки (зокрема невеликих сум, які іноді вивозяться контрабандним шляхом з метою фінансування тероризму), і існування неофіційної і нерегульованої економіки. Також відзначається зростання масштабів і обсягів контрабанди готівки через кордони між транзитними країнами та країнами (регіонами), що представляють високий ризик.

Приклад 10: Кур'єри з перевезення готівки

Протягом трьох днів поспіль три людини задекларували в цілому готівкою 90.000 євро на митниці в брюссельському аеропорту. За їх словами, ці гроші надійшли від розташованої в Німеччині некомерційної організації «А» в рамках гуманітарної допомоги, що спрямовується в Бурунді, Бенін і Зімбабве. Всі три кур'єра мали бельгійське громадянство і протягом тривалого часу проживали в Бельгії. У цих трьох осіб були банківські рахунки, на які надходили гроші з бельгійського координаційного центру радикальної ісламської організації. Протягом одного року майже 20.000 євро були зняті готівкою, а близько 10.000 євро були переведені до Туреччини.

За інформацією німецького ПФР, некомерційна організація «А» є однією з найбільших ісламських організацій в Німеччині. За наявними відомостями, НКО «А» була пов'язана з некомерційною організацією «В», забороненої в Німеччині в зв'язку з підтримкою, за деякими відомостями, терористичної організації. Всі члени правління НКО «В»

також виконували важливі функції в НКО «А». За відомостями бельгійських розвідувальних служб, три зазначених вище людини були членами місцевих відділень радикальної ісламської організації. З урахуванням характеру операцій, а також зв'язків між двома згаданими вище НКО, бельгійські власті підозрюють, що принаймні половина з зазначених грошей могла використовуватися для підтримки терористичної діяльності.

Джерело: Бельгія

С. ВИСНОВКИ ЩОДО ТРАДИЦІЙНИХ СПОСОБІВ І МЕТОДІВ

Описані вище традиційні способи і методи фінансування тероризму продовжують широко використовуватися по цей день і, як і раніше розглядаються в якості істотних ризиків ФТ. Введення заходів регулювання з метою ПВК / ФТ дозволило захистити деякі елементи міжнародного фінансового сектора, проте терористичні організації і ризики, які вони створюють, також постійно змінюються. ФАТФ продовжить відстежувати ці питання для забезпечення ефективного застосування чинного режиму по відношенню до мінливого характеру використання цих способів і методів. Використання результатів національних оцінок ризиків при проведенні стратегічного аналізу існуючих ризиків ФТ допоможе політикам реалізувати обдумані і обґрунтовані правові та оперативні заходи.

IV. НОВІ РИЗИКИ І ЗАГРОЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ

Іноземні бойовики-терористи, соціальні мережі, нові платіжні продукти і послуги, а також експлуатація природних ресурсів є новими тенденціями, які поки ще пильно не досліджувалися ФАТФ в контексті протидії фінансуванню тероризму. В даному розділі представлено загальний огляд цих питань, а також виявлені прогалини в наявній інформації і існуючі труднощі, і проблеми.

A. ІНОЗЕМНІ БОЙОВИКИ-ТЕРОРИСТИ

Проблема, пов'язана з іноземними бойовиками-терористами (ІБТ), не є чимось новим, однак тривогу викликає зростання масштабів цього явища, яке спостерігається останнім часом у зв'язку з конфліктами в Сирії та Іраку. У Резолюції РБ ООН 2178 висловлено занепокоєння створенням міжнародних терористичних мереж, що є актуальним, враховуючи спектр країн, вихідцями з яких є іноземні бойовики-терористи.

Хоча в даний час іноземні бойовики-терористи не розглядаються як значні джерела фінансування ІДІЛ і Фронту аль-Нусра, вони підвищують загрозу ФТ, подану цими угрупованнями. Важливішим є те, що діяльність іноземних бойовиків-терористів вважається одним з основних способів надання матеріальної підтримки терористичним угрупованням, і в зв'язку з цим вони продовжують становити значну загрозу в плані ФТ. За наявними оцінками, самофінансування і фінансування мережами вербування / підтримки є двома найбільш поширеними способами отримання грошей для іноземних бойовиків-терористів.

ПОТРЕБИ ІНОЗЕМНИХ БОЙОВИКІВ-ТЕРОРИСТІВ У ФІНАНСУВАННІ

Потреби іноземних бойовиків-терористів у фінансуванні в цілому є помірними і включають витрати на проживання в ході поїздки, а також витрати на верхній одяг, предмети, необхідні для проживання в таборі, мобільні телефони / зв'язок, продукти харчування та інші основні життєві потреби. Перед поїздкою в зони конфліктів іноземним бойовикам-терористам, ймовірно, буде потрібно понести певні витрати, в тому числі на придбання зброї. Раніше, при вступі до лав

терористичних угруповань, іноземні бойовики-терористи привозили з собою додаткові грошові кошти. Однак в даний час, (це особливо стосується ІДІЛ) схоже, що іноземні бойовики-терористи представляють велику цінність в якості кадрів, ніж в якості постачальників коштів. За заявами ІДІЛ, воно забезпечує іноземних бойовиків-терористів і їх сім'ї з того моменту, як вони виявляються в зоні конфлікту.

Додаток 3 - Аналіз іноземних бойовиків-терористів із Саудівської Аравії

У 2014 році влада Саудівської Аравії провела аналіз інформації про рахунки 1150 осіб, які виїжджали в зону конфлікту в Сирії та Іраку. Аналіз показав, що кожен третій з чотирьох таких осіб були віком від 20 до 30 років. Джерела їх доходів включали: виплати, що надходять від друзів і родичів, кредити / позики, заробітну плату і соціальні виплати, які виплачуються урядом.

У більшості випадків, операції, що проводяться за рахунками, відповідали рівню доходів. Також були виявлені випадки зняття готівки з рахунків за кордоном. За підсумками проведеного аналізу влади Саудівської Аравії заблокували банківські рахунки, які мали відношення до цих осіб.

Джерело: Саудівська Аравія

САМОФІНАНСУВАННЯ

Люди нерідко використовують гроші з законних джерел (наприклад, заробітну плату, соціальні виплати, гроші, надані родичами, банківські позики) для покриття витрат на поїздки в зони конфліктів. У ряді випадків наслідком були встановлені факти навмисного створення малих підприємств, доходи від діяльності яких використовувалися для фінансування поїздок іноземних бойовиків-терористів. У деяких юрисдикціях також відзначалися випадки несподіваного продажу активів, в тому числі особистих речей, а також придбання майна на взяті в кредит кошти безпосередньо перед запланованим від'їздом іноземних бойовиків-терористів.

В цьому відношенні простежується певна подібність між іноземними бойовиками-терористами і дрібними терористичними осередками. За даними норвезьких досліджень, екстремістів, які планували теракти в Західній Європі, найбільш часто використовували зарплату, а також

заощадження членів осередків для фінансування своєї діяльності. Переважна більшість досліджених осередків (90%) займалися тією чи іншою прибутковою діяльністю, і половина з них забезпечувала свою діяльність виключно за рахунок самофінансування. Тільки одна з кожних чотирьох осередків отримувала економічну підтримку від міжнародних терористичних організацій.

Також повідомлялося про випадки, коли після виїзду в зони конфліктів іноземні бойовики-терористи продовжували отримувати з батьківщини соціальну чи іншу допомогу, що виплачується державою. Така практика обумовлена обставинами, що змінюються в різних юрисдикціях. У деяких випадках влада просто не знала про статус відповідної особи або не могла своєчасно обробити таку інформацію. Крім того, мали місце випадки, коли влада не могла вжити відповідних заходів після отримання інформації про відповідну людину, оскільки той факт, що він є іноземним бойовиком-терористом, не позбавляв його права на отримання такої допомоги.

Додаток 4 - Соціальна та інша допомога, що виплачується державою

У період з листопада 2013 року по квітень 2015 року влада Нідерландів припинила виплачувати соціальну допомогу 85 іноземним бойовикам-терористам. У чинному законодавстві передбачені різні підстави для припинення таких виплат. Зокрема, такі підстави включають поїздку за кордон без дозволу відповідних органів (це стосується виплат допомоги по безробіттю), а також постійне проживання в державі, з якою у Нідерландів немає угоди про соціальне забезпечення.

- Таким чином, нинішня практика передбачає припинення виплат у разі, якщо людина більш не відповідає вимогам, які дають йому право на отримання допомоги, а не тому, що одержувач є іноземним бойовиком-терористом. На практиці це виявилось тривалою і іноді важкою процедурою:
- Навіть в разі надходження, в рамках міжвідомчої взаємодії, інформації про те, що людина є іноземним бойовиком-терористом, відповідному органу необхідно самостійно переконатися в тому, що така людина позбувається прав на отримання допомоги. Одержувач допомоги не зобов'язаний надавати докази того, що він або вона продовжує мати право на отримання такої допомоги.
- Вимоги, встановлені для отримання певних видів допомоги, такі, що навіть після виїзду в зони конфліктів іноземні бойовики-терористи можуть мати право на отримання допомоги. Це може мати місце в разі, коли одержувач не зобов'язаний перебувати на території

Нідерландів для отримання допомоги, такої як допомога на навчання, допомога по старості або певні пільги.

В даний час в Нідерландах розробляються нові нормативно-правові акти, що дозволяють відповідним органам більш оперативно припиняти виплати всіх допомог іноземним бойовикам-терористам. Проект закону, який був недавно оприлюднений для загального обговорення, передбачає окрему підставу для припинення виплати допомоги. Такою підставою є повідомлення компетентного правоохоронного органу чи розвідувальної служби про те, що одержувач:

- приєднався до або надає підтримку терористичній організації, яка бере участь в озброєному конфлікті;
- в зв'язку з цим проживає за межами Нідерландів.

Джерело: Нідерланди

Також відомі випадки, коли родичі або знайомі свідомо чи не знаючи пересилали свої законним чином отримані кошти особам, які беруть участь у збройних конфліктах. Наприклад, за інформацією однієї юрисдикції, в половині отриманих повідомлень про підозрілі операції (ППО), можливо пов'язаних з ФТ, фігурували люди, що мали ту чи іншу роботу, і тільки в 15% ППО йшлося про безробітних (в одній третині не повідомлялось про комерційну діяльність або рід занятості клієнтів).

Як зазначено в Розділі III даного Звіту, доходи від злочинної діяльності продовжують залишатися джерелом фінансування. Однак в разі ФТ кошти, одержувані від злочинної діяльності, в цілому пов'язані з дрібними і неорганізованими злочинами. Останнім часом простежується наступна тенденція: можливі іноземні бойовики-терористи звертаються за отриманням дрібних кредитів одночасно до багатьох установ без наміру повернути взяті позики.

Крім наведеного нижче прикладу, іспанські власті встановили випадки участі членів терористичних угруповань в якості підставних осіб в шахрайських схемах і аферах з ПДВ на території інших країн-членів ЄС для отримання коштів на покриття витрат, пов'язаних з поїздкою в зони конфліктів. Доходи від такої шахрайської діяльності, як правило, виходять і відправляються у вигляді готівки поза рамками офіційної фінансової системи.

Приклад 11: Неповорнення кредиту фізичною особою

Людина взяла два кредити на особисті потреби на загальну суму 7 500 йорданських динарів. Після того, як ця людина перестала здійснювати

платежі в рахунок погашення взятих кредитів, співробітники банку спробували додзвонитися йому і його роботодавцю, який повідомив, що людина, яка їх цікавить відсутня на роботі вже протягом тривалого часу.

Після звернення за інформацією до свого партнера, ПФР з'ясувало, що ця людина поїхала в країну «Н», а з неї перебрався до Туреччини. ПФР країни «Н» передало цю справу до компетентного прокурора у зв'язку з підозрою фінансування тероризму. Зазначений прокурор наклав арешт на рухоме і нерухоме майно цієї людини і членів його сім'ї.

Джерело: Йорданія

Приклад 12: Телефонне шахрайство («вішинг»)

Було встановлено, що шахрайство з використанням кур'єрів і «вішинг» (вид телефонного шахрайства) використовується в якості способу фінансування тероризму. Отримані шахрайським шляхом гроші використовувалися для фінансування поїздок до Сирії та Іраку, а також для підтримки осіб, які виїхали в ці країни воювати на стороні ІДІЛ. Екстремісти, що знаходяться в Великобританії перейняли таку тактику, використовувану організованими злочинними угрупованнями. Вони вибирали вразливих людей і дзвонили їм по телефону, представляючись співробітниками поліції або банківськими службовцями, повідомляючи своїм жертвам, що їх рахунок (рахунки) були зламани, і переконували перевести свої гроші на рахунки, контрольовані підозрюваними, або зняти гроші готівкою. У другому випадку за домашньою адресою жертви був кур'єр і забирав готівкові гроші.

З'ясувалося, що діяли в Лондоні групи шахраїв виманювали обманним чином гроші у людей, які проживають в Девоні, Корнуоллі, Дорсеті, Кенті, Бедфордширі і Лондоні. За яким принципом вибиралися жертви, залишається досі загадкою. Можливо, просто використовувалися телефонні довідники в Інтернеті з номерами телефонів в регіонах, в яких проживає велика кількість пенсіонерів.

Відомо, що такі мережі виманили шахрайським чином у своїх жертв сотні тисяч фунтів стерлінгів. Свідчення вказують на те, що деякі з цих грошей переводилися підозрюваними на Близький Схід через провайдерів фінансових послуг. Однак кінцеве місце призначення цих грошей досі встановлюється. Гроші відправлялися невеликими сумами, що не перевищують тисячу фунтів стерлінгів або порогову суму в 500 фунтів стерлінгів, що дозволяло підозрюваним не надавати додаткові ідентифікаційні дані.

Джерело: Великобританія

Приклад 13: Надання матеріальної підтримки за участю іноземного бойовика-терориста, що повернувся

У січні 2013 року в рамках розслідування, яке ведеться прокуратурою Франкфурта, був проведений обшук на квартирі вихідця з Сирії, який підозрювався в підготовці масштабного акту насильства, загрозливого для державної безпеки. В ході обшуку поліція вилучила комп'ютер, кілька носіїв інформації, а також мобільні телефони. Фігурант розслідування отримав вказівку, що забороняє йому виїжджати з країни, оскільки існувала ймовірність того, що він знову вирушить до Сирії для участі в бойових діях. За отриманою інформацією, в 2012 році ця людина відправився з Німеччини до Туреччини, а потім до Сирії і передала там 9.500 євро, отриманих у вигляді пожертвувань. Після цього він нібито приєднався до екстремістів і брав участь в бойових діях в Сирії. На початку серпня 2012 роки він повернувся до Німеччини після того, як отримав вогнепальне поранення.

Джерело: Німеччина

Іноземні бойовики-терористи, що повернулися з зон конфліктів також потребують грошових коштів. Хоча є трохи відомостей про джерела фінансування іноземних бойовиків-терористів, що повертаються, деякі способи збору / отримання грошей для відправки бойовиків в зони конфліктів також використовуються для їх фінансування після повернення на батьківщину. Це включає перекази грошей через провайдерів ППГЦ в країни, що межують із зонами конфліктів. Багато іноземних бойовиків-терористів, що повертаються, звертаються в посольства своїх країн за сприянням у поверненні на батьківщину, часто через відсутність у них документів.

МЕРЕЖІ ВЕРБУВАННЯ / ПІДТРИМКИ ІНОЗЕМНИХ БОЙОВИКІВ ТЕРОРИСТІВ

Вербувальні мережі і окремі особи сприяють відправці іноземних бойовиків-терористів в зони конфліктів для вступу до лав терористичних угруповань. Родичі, друзі або групи сприяння також надають фінансову підтримку іноземним бойовикам-терористам після їхнього від'їзду в зони конфліктів. Схоже, що більшість таких груп є неформальними або імпровізованими, в залежності від того, яке сприяння необхідно іноземному бойовику-терористові, і нерідко є

зв'язки між посібниками на батьківщині іноземних бойовиків-терористів і в регіонах, що межують із зонами конфліктів.

Схоже, що також є зв'язки між мережами підтримки і злочинними організаціями (основним мотивом деяких мереж підтримки є не ідеологія, а отримання прибутку). У складі багатьох мереж підтримки є конкретні вербувальники (які часто використовують соціальні мережі). Такими вербувальниками іноді виступають члени екстремістських угруповань або співчуваючі їм особи, а іноді люди, поверхнево пов'язані з екстремістськими групами. До складу деяких мереж входять начебто випадкові люди, які посилають один одному гроші, встановлюючи таким чином партнерські відносини між собою і стаючи реальними мережами підтримки. Схоже, що іноземні бойовики-терористи також отримують логістичну підтримку від таких мереж, в тому числі в питаннях організації транспортування і закупівлі припасів.

Фінансування людей, які бажають взяти участь в конфліктах, також може здійснюватися в рамках сімейних мереж, зокрема, за рахунок коштів, що посилаються в країни, розташовані по сусідству з зонами конфліктів. Часто буває важко визначити справжнє кінцеве використання грошових переказів, особливо направлені родичами, оскільки більшість переказів з країн, звідки надходять гроші, в країни, що межують із зонами конфліктів, ймовірно, призначені для законної підтримки сімей або надання гуманітарної допомоги. Використовуючи недавно встановлені контакти, бойовики, які повернулися на батьківщину також сприяють переправленню бажаючих іноземних бойовиків в зони конфліктів або збору коштів для поїздки або для підтримки воюючих угруповань. Є також приклади того, що родичі платили мережам підтримки за сприяння в поверненні іноземних бойовиків-терористів на батьківщину (див. нижче ситуаційне дослідження, надане Туреччиною). Це питання вимагає додаткового дослідження.

У зв'язку з проблемою, що стосується непрямого збору коштів, виникає ряд питань про те, які витрати на думку терористичних організацій повинні понести завербовані прихильники, а також про те, які витрати несе в зв'язку з цим сама організація. Як правило, терористичні організації самі не вибирають осіб для вербування, але поділяють завербованих прихильників, виходячи з їх можливостей, навичок і бажання.

Приклад 14: Приклад мережі підтримки, що діяла в Європі

Чотири людини здійснили 28 грошових переказів через сім різних установ в Німеччині і Франції. Ці грошові перекази були спрямовані 17

одержувачам, які отримали гроші в 18 різних установах, розташованих в Єгипті, Німеччині, Греції, Марокко, Португалії та Тунісі.

Проведений аналіз показав, що операції, пов'язані з цією групою, були здійснені в період з 2006 по 2013 роки, причому більша частина операцій була проведена в 2008 році. Одержувач в Португалії отримав гроші в січні 2009 року в трьох різних установах, розташованих в місті Порту. У нього не було ніяких доходів або майна в Португалії. За оперативними даними, отриманими в рамках міжнародного співробітництва, в 2014 році цей одержувач нібито відправився в Сирію транзитом через Туреччину. Він підозрювався в тому, що вступив в ряди ІДІЛ. Пізніше він був заарештований після повернення в Європу.

Джерело: Португалія

Приклад 15: Виплата грошей мережам підтримки за сприяння в поверненні родичів

До національної поліції Туреччини звернулися за сприянням співробітники зі зв'язків і взаємодії двох країн у зв'язку з особами, які раніше вирушили до Сирії через Туреччину. За наявною інформацією, сім'ї іноземних бойовиків-терористів намагалися викупити свободу своїх дітей, які раніше незаконно вирушили до Сирії за сприяння мереж підтримки. Були встановлені кілька іноземних бойовиків-терористів, зокрема - молоді люди з самотніми жінками або з жінками з дітьми, чиї сім'ї або інші люди допомогли їм покинути ряди ІДІЛ. Всі ці іноземні бойовики-терористи були депортовані з Туреччини на їх батьківщину.

Джерело: Туреччина

ПЕРЕМІЩЕННЯ КОШТІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ІНОЗЕМНИМИ БОЙОВИКАМИ-ТЕРОРИСТАМИ

Іноземні бойовики-терористи використовують традиційні способи і методи, описані в Розділі III, для переміщення або отримання доступу до коштів. Такі способи в основному включають перевезення готівки, використання банкоматів для зняття грошових коштів з банківських рахунків, а також використання провайдерів послуг переказу грошей і цінностей (ППГЦ).

Приклад 16: Використання провайдерів послуг переказу грошей і цінностей в країнах Близького Сходу з метою фінансування бойовиків, які бажають вступити до лав ІДІЛ

Іспанські анклав *Сеута* і *Мелілья* є батьківщиною багатьох завербованих молодих іспанців, які воюють на боці ІДІЛ в якості іноземних бойовиків-терористів. Є безліч джерел доходів для покриття витрат на поїздку в зону конфлікту з метою приєднання до ІДІЛ іноземних бойовиків-терористів. Однак для молодих іспанців, яких було завербовано в анклавах *Сеута* і *Мелілья*, набагато важче придбати авіаквитки через високе безробіття в цих регіонах.

Був проведений аналіз 249 грошових переказів, відправлених через трьох провайдерів ППГЦ в період з 1 січня 2014 року по 31 травня 2015 року. За вказаний період з Сирії, Іраку, Туреччини і Лівану було переведено в цілому 117000 євро в *Сеуту* і *Мелілью*. Більшість цих переказів було визнано підозрілими через відсутність інформації про їх призначення, а також відсутність очевидних зв'язків між відправниками та одержувачами. Крім того, деякі одержувачі фігурували в отриманих раніше повідомленнях про підозрілі операції, пов'язаних з ФТ.

Джерело: Іспанія

Приклад 17: Анулювання реєстрації австралійського провайдера послуг грошових переказів в зв'язку з ризиками ФТ

Десятого листопада 2014 року Австралійський центр інформації про операції та їх аналізу (AUSTRAC) анулював реєстрацію розташованої в Сідней компанії «Bisotel Rieh Pty Ltd», яка надавала послуги грошових переказів. Це було зроблено через ризики ФТ, який представляла компанія «Bisotel Rieh». Представники AUSTRAC стверджували, що компанія «Bisotel Rieh» не надавала точної і правильної звітності про доручення на здійснення міжнародних грошових переказів, як того вимагалось відповідно до нормативних актів Австралії в сфері ПВК / ФТ. За наявними відомостями, в період з січня по серпень 2014 року компанія «Bisotel Rieh» перевела в цілому близько 18,8 мільйонів австралійських доларів до Туреччини і Лівану, і при цьому «постійно забувала» вказувати «дані про кінцевих отримувачів цих переказів».

За результатами аналізу звітності про клієнтів, наданої AUSTRAC компанією «Bisotel Rieh», і звітності, отриманої від фінансових установ, через які компанія «Bisotel Rieh» відправляла кошти, було виявлено розбіжність на суму, що склала приблизно 9 мільйонів австралійських доларів. Раніше представники компанії «Bisotel Rieh» також зізналися, що брали участь в контрабанді готівки для бойовиків, які воюють в Сирії.

Власники компанії «Bisotel Rieh» також зізналися в зробленій ними

заяві про те, що брат одного з власників компанії був членом забороненої терористичної організації, і в останні місяці робив шокуючі вчинки в Сирії та Іраку, які власник назвав «жахливими».

Джерело: Австралія

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОТИДІЄЮ ІНОЗЕМНИМ БОЙОВИКАМ-ТЕРОРИСТАМ

Був виявлений ряд труднощів, які можуть перешкоджати протидії фінансуванню тероризму. Отримувані оперативні дані про іноземних бойовиків-терористів часто носять закритий характер, і така секретність ускладнює обмін інформацією. Для отримання повної картини про діяльність іноземних бойовиків-терористів потрібно об'єднати дані, наявні в розпорядженні ПФР, з не секретною контекстуальною інформацією, видобутою оперативними і розвідувальними органами, і відомостями, що надходять від установ приватного сектора. Наприклад, часто буває важко визначити, чи є окрема операція (наприклад, грошовий переказ) законною (тобто переказ коштів сім'ї) або незаконною (тобто, спрямованої на підтримку терористичного угруповання). У зв'язку з цим ПФР і оперативні органи повинні мати можливість зв'язуватися з розвідувальними службами, а також, можливо, необхідне створення міжвідомчої робочої групи.

Також є ряд прогалин у знанні і розумінні того, як діють іноземні бойовики-терористи. Зокрема, не до кінця зрозумілі джерела / використання коштів після того, як іноземні бойовики-терористи потрапляють в зони конфліктів, джерела фінансування іноземних бойовиків-терористів, які повертаються із зон конфліктів, а також роль посередників, які перебувають на межі зон конфліктів. Багатосторонні ініціативи і програми, відмічені у Вступі до цього Звіту, можуть усунути деякі з цих прогалин. ФАТФ знає про проведену роботу по складанню так званого «фінансового портрета» іноземних бойовиків-терористів, який буде включати характеристики їх фінансових операцій і діяльності, в тому числі поїздки в зони конфліктів і повернення з них.

Незважаючи на ряд згаданих вище труднощів, є багато позитивних прикладів використання фінансової розвідувальної інформації для виявлення і припинення діяльності співучасників іноземних бойовиків-терористів і недопущення виїзду іноземних бойовиків-терористів за кордон. Деякі делегації відзначили посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед широкого кола національних органів,

що мають доступ до цінних даних, які можуть використовуватися в цілях протидії фінансуванню тероризму.

В. ЗБІР КОШТІВ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ

Широка доступність і анонімність Інтернету і швидке поширення соціальних мереж використовується терористичними угрупованнями для збору коштів у співчуваючих їм людей у всьому світі, представляючи слабе місце в плані фінансування тероризму. Терористичні організації широко використовують соціальні мережі для ведення пропаганди тероризму та встановлення контактів з співчуваючими їм людьми. Багато іноземних бойовиків-терористів з Європи і Заходу в цілому активно використовують соціальні мережі для документального фіксування в режимі реального часу своїх «подвигів» і діяльності в зонах конфліктів. Замість використання офіційних акаунтів, що надаються терористичними угрупованнями, більшість цих іноземних бойовиків-терористів звертаються і отримують інформацію про конфлікт від так званих «розповсюджувачів». Такі розповсюджувачі формально не пов'язані з терористичними організаціями, але доброзичливо ставляться до їхньої ідеології і вносять значний вклад в розпалювання конфліктів. Це знизило можливості терористичних угруповань контролювати інформацію. Тим самим, приватні особи стали надавати більший вплив на сприйняття конфліктів тими, хто в них бере участь.

Соціальні мережі також використовуються для координації зусиль по збору коштів. У великомасштабних і добре організованих схемах зі збору коштів з метою фінансування тероризму можуть брати участь до декількох тисяч «спонсорів» і, таким чином, можливе здійснення збору значних сум готівки. Зараз терористичні організації можуть вести інформаційно-пропагандистську роботу серед величезної аудиторії, використовуючи двосторонній горизонтальний зв'язок, який починається в чатах і на форумах, триває в соціальних мережах (таких як Фейсбук, Твіттер та Інстаграм) і іноді підтримується за допомогою додатків для засобів мобільного зв'язку (таких як «WhatsApp» і Viber) або більш захищених мереж зв'язку (таких як «Surespot» і «VoIP»). Крім потенційних іноземних бойовиків-терористів, благодійники також є важливою цільовою аудиторією в соціальних мережах.

Приклад 18: Відкриті заклики до збору коштів в соціальних мережах

У 2013 році один з учасників групи в Фейсбуці, що обговорювала

рецепти для жінок, розмістила оголошення про збір коштів. У повідомленні був згаданий бойовик, що воює в Сирії (хоча його ім'я не було названо), який терміново потребував «спорядження, продукти харчування і ліки». В оголошенні також вказувалося, що гроші необхідно зібрати до «четверга» з тим, щоб «відправити» необхідні матеріали до «п'ятниці». Цей користувач вказав реквізити рахунку в німецькому банку, на який слід було переводити гроші. Неясно, чи був автор розміщеного в Фейсбуці оголошення ініціатором цього починання. Власник облікового запису був новопризованим прихильником терористів і підозрювався в координуванні розміщення цього призову до збору коштів.

Джерело: Німеччина

Використання методів організованого «краудфандінгу» (збору коштів від громадськості) також представляє новий ризик ФТ. Краудфандінг є способом, що дозволяє компаніям, організаціям або приватним особам здійснювати збір грошей через Інтернет за рахунок пожертвувань або інвестицій, що надходять від великої кількості людей. Краудфандінгові сайти в Інтернеті дозволяють легко відкривати сторінки для збору коштів і отримувати пожертвування. Однак краудфандінг може також використовуватися в незаконних цілях, в тому числі шляхом приховання справжньої мети компанії зі збору коштів. Особи та організації, які намагаються зібрати кошти для підтримки тероризму і екстремізму, можуть заявити, що вони займаються законною благодійною або гуманітарною діяльністю, і навіть можуть створювати НКО в цих цілях. Деякі випадки вказують на те, що благодійники не знали про кінцеве використання коштів, зібраних шляхом краудфандінга і в соціальних мережах.

Крім збору коштів з метою фінансування тероризму, методи краудфандінга можуть також використовуватися для переказу грошей за кордон, минаючи регульовані фінансові установи.

Приклад 19: Краудфандінг

Канадський підрозділ фінансової розвідки зустрічався з випадками, коли особи, щодо яких проводилися розслідування за вчинення злочинів, пов'язаних з тероризмом, в тому числі за спроби виїзду з країни з метою здійснення терористичної діяльності за кордоном, використовували краудфандінгові сайти в Інтернеті до виїзду і / або перед спробою виїзду з Канади. В одному випадку після отримання інформації від правоохоронних органів про те, що людина виїхала з Канади, підзвітна установа провела аналіз рахунку цієї людини і направила повідомлення про підозрілі операції (ППО) в канадське

ПФР. У повідомленні містилася детальна інформація щодо краудфандінгового сайту. Зокрема, підзвітна організація повідомила наступне: «Зазначений рахунок використовувався для здійснення чотирьох операцій на загальну суму 61,56 канадських доларів, зібраних через відомий краудфандінговий сайт (веб-адреса додається). Комерційний банк охарактеризував компанію як «професійного провайдера послуг». Сайт компанії в мережі Інтернет був описаний як міжнародний краудфандінговий сайт, що дозволяє людям легко і просто відкривати краудфандінгові сторінки і здійснювати збір пожертвувань. Більшість пожертв збиралися на цілі надання допомоги людям, постраждалим від конфліктів у країнах «А», «В» і «С».

Джерело: Канада

Приватні особи та організації, які здійснюють збір коштів для підтримки тероризму і екстремізму, можуть спробувати замаскувати свою діяльність, заявивши, що вони займаються законною благодійною або гуманітарною діяльністю, і навіть створювати НКО в цих цілях. Законні благодійні організації запускають так звані, «вірусні кампанії» в соціальних мережах з метою залучення прихильників і звернення із закликами до благодійників. Такий підхід в рівній мірі використовується і «липовими» НКО. Збір коштів може здійснюватися таємно або під прикриттям надання гуманітарної допомоги. Кошти можуть збиратися через соціальні мережі або з використанням більш офіційних краудфандінгових платформ. Це питання розглядається більш детально в звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ.

Зібрані кошти йдуть на надання матеріальної підтримки іноземним бойовикам-терористам (оплата за мобільний зв'язок, авіаквитки, а також за різні товари і послуги, які замовляються через Інтернет) або на підготовку терористичних актів. Однак деякі приклади показують, що ті, хто жертвували кошти в соціальних мережах і на краудфандінгових сайтах не знали про кінцеве використання цих коштів. Наприклад, в даний час тривають розслідування, що стосуються шахрайських краудфандінгових кампаній, організованих войовничими екстремістами в якості прикриття для отримання грошових коштів.

Оголошення про збір коштів, як правило, розміщуються в соціальних мережах і на тематичних веб-сайтах, а також в спеціалізованих мережах, закритих форумах в Інтернеті, і розсилаються в приватних повідомленнях. Для приховування істинних цілей збору коштів і щоб уникнути блокування в таких оголошеннях часто не вказується прямо про те, що кошти збираються для фінансування тероризму. Замість

цього використовуються розпливчасті формулювання або вказується, що кошти збираються нібито на благодійні і гуманітарні цілі. Оголошення про збір коштів і реквізити можуть розміщуватися не в текстовій формі (наприклад, у вигляді картинки або відео). Це робить неможливим виявлення такого роду оголошень за допомогою стандартних пошукових систем, а також ускладнює визначення сайтів, на яких розміщуються такі оголошення. Крім того, це ускладнює пошук зазначених оголошень за допомогою відомих реквізитів.

Більшість використовуваних терористами соціальних мереж ненавмисно надають терористичним угрупованням та їх прихильникам платформу для ФТ. Слід підкреслити, що компанії, які організовують і підтримують подібні соціальні мережі самі по собі, не беруть участі в такому роді злочинній діяльності і в багатьох випадках співпрацюють з компетентними органами, надаючи їм інформацію і закриваючи або блокуючи такі акаунти. У другій половині 2014 року соціальні мережі, такі як Твіттер, активізували зусилля по блокуванню акаунтів, які відіграють ключову роль в пропаганді тероризму.

З метою залучення якомога більшої кількості людей організатори онлайн-кампаній зі збору коштів можуть використовувати найрізноманітніші платіжні системи та інструменти для отримання грошей, які (системи і інструменти) популярні серед різних груп потенційних «спонсорів». При проведенні заходів зі збору коштів можуть використовуватися соціальні мережі для спрощення переказів грошових коштів, а також для сприяння обміну номерами кредитних карт, реквізитів передплачених карт і ідентифікаційної інформації про рахунки.

Приклад 20: Збір коштів в соціальних мережах з використанням передплачених карт

Особи, пов'язані з ІДІЛ, розмістили в Твіттері заклик робити пожертвування і звернулися з проханням до благодійників зв'язуватися з ними по «Скайпу». Встановивши зв'язок по «Скайпу», ці особи просили благодійників купувати міжнародні передплачені картки (кредитні карти для мобільних телефонів, або «Apple» або інші програми, або кредитні карти для оплати ігор в Інтернеті) і передавати їм номери таких передплачених карт по «Скайпу». Після цього людина, яка займалася збором коштів, пересилала номери передплачених карт одному зі своїх прихильників в сусідній з Сирією країні, який продавав ці номери карт за заниженою ціною і передавав отриману готівку ІДІЛ.

Джерело: Саудівська Аравія

Найбільш популярними платіжними системами, які незаконним чином використовуються в цілях ФТ, є системи, що передбачають високий ступінь конфіденційності і можливість віддаленого управління рахунками. Члени терористичних мереж можуть отримати доступ до регульованої державою фінансової системи, зареєструвавши платіжні інструменти на ім'я третіх осіб. Вони часто користуються системами онлайн-платежів через просту процедуру реєстрації та відносно високого рівня анонімності. Щоб уникнути виявлення, організаторів і співучасників таких схем забезпечують «зміну» платіжних реквізитів (електронних гаманців, кредитних карт, номери мобільних телефонів і т.д.), розміщуючи інформацію про відповідні зміни в Інтернеті. Нові способи платежів, такі як електронні гаманці, використовуються в такого роду схемах, але в меншому ступені. Відомі і традиційні способи платежів продовжують використовуватися поряд із зазначеними системами онлайн-платежів.

Приклад 21: Великомасштабна схема краудфандінга з використанням електронних гаманців

Група осіб під керівництвом пана «А» (група «А») організувала схему зі збору коштів через соціальні мережі та Інтернет. Ця група осіб зареєструвала безліч електронних гаманців, кредитних карт і номерів мобільних телефонів. Реквізити були розміщені в Інтернеті (в тому числі в соціальних мережах) під приводом збору пожертвувань для сирійських біженців, людей, які потребують медичної та фінансової допомоги, а також на будівництво мечетей, шкіл і дитячих садків. У формулюваннях містилися непрямі натяки на те, що гроші призначалися в якості фінансової підтримки терористичній діяльності. Насправді гроші направлялися в якості допомоги терористам і їх сім'ям, а також на підтримку терористичної діяльності. Гроші направлялися або на рахунки кредитних карт, або на електронні гаманці. Після ряду переказів зібраних коштів вони знімалися готівкою для подальшого перевезення кур'єрами. Управління платіжними інструментами здійснювалося через Інтернет (в тому числі з використанням мобільних пристроїв).

Джерело: Російська Федерація

Деякі приклади показують, що переміщення грошей здійснюється в кілька етапів: зібрані кошти пересилаються в рамках серії електронних переказів, а потім знімаються готівкою для подальшого перевезення кур'єрами. Також відзначені випадки, коли готівкові гроші знову клалися на інші рахунки. Метою таких схем є розрив ланцюжка і приховування джерела грошей і їх кінцевих одержувачів. Щоб уникнути

підозр, гроші також направляються через кілька юрисдикцій або надсилаються через транзитні сусідні країни.

Компанії, що організовують і підтримують соціальні мережі, самі по собі не є співучасниками фінансування тероризму і в цілому співпрацюють з владою, надаючи інформацію та закриваючи або блокуючи такі акаунти. Оператори краудфандінгових сайтів і провайдери послуг з прийому платежів можуть надати слідству цінну інформацію при наявності підозр у порушеннях. У більшості випадків інформація, надана в ході судочинства, включала персональні ідентифікаційні дані, відомості про операції, IP адреси і інформацію про рахунки.

Приклад 22: Завдяки соціальним мережам, благодійна організація була притягнута до відповідальності за фінансування тероризму

Благодійна організація була створена в 2012 році з метою збору коштів для гуманітарних проектів на палестинських територіях і в Сирії. У серпні 2013 року в результаті проведення кампанії зі збору пожертвувань ця благодійна організація відправила до Сирії два автомобілі швидкої допомоги з медичним обладнанням для будівництва лікарні. У Фейсбуці були розміщені відповідні фотографії для підтвердження реальних результатів проекту та зв'язку з благодійниками.

Через місяць ця благодійна організація розмістила в соціальних мережах нове оголошення про збір коштів, вказавши, що три члени організації планують перевести зібрані гроші в Туреччину.

Співробітники митниці у французькому аеропорту виявили, що кожен з цих трьох осіб перевозив по 9900 євро, що було нижче суми, що вимагає обов'язкового декларування. Однак тільки 6000 євро призначалися на гуманітарні потреби, а решту грошей планувалося передати іноземним бойовикам-терористам.

У січні 2014 року адміністративним розпорядженням були заморожені активи цієї благодійної організації та чотирьох її членів. У листопаді 2014 року організація була ліквідована, а два її члена були заарештовані за фінансування тероризму та злочинну змову у зв'язку з терористичною діяльністю. Як докази, правоохоронні органи використовували публічні повідомлення і фотографії, розміщені в Фейсбуці.

Джерело: Франція

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Є ряд взаємозв'язаних проблем в області протидії фінансуванню тероризму, пов'язаних з використанням соціальних мереж для збору коштів. Часто неможливо відрізнити співчуваючих осіб, людей, які надають підтримку, і реальних терористів. Внаслідок помилкової вказівки цілей, на які збираються кошти, компетентні органи стикаються з серйозними труднощами при виявленні людей, які свідомо чи не знаючи надають кошти. Часто виникають складнощі з отриманням доказів використання коштів, коли вони переводяться через Інтернет. Соціальні мережі використовуються для демонстрації зв'язків, проте важко знайти докази фінансування тероризму. Деякі делегації запропонували розглянути можливість моніторингу, блокування або видалення сайтів з метою недопущення їх використання (якщо це дозволяє законодавство, і з урахуванням дотримання недоторканності приватного життя і прав людини). Також можливо розглянути питання про включення краудфандінгових сайтів і інших компаній в категорію підзвітних організацій, а також про внесення відповідних змін до законів та нормативних актів, стосовно до нових способів платежів.

Попереду ще необхідно багато зробити для забезпечення більш ефективного використання інформації в соціальних мережах для проведення розслідувань і представлення їх в якості доказів у суді. Компетентні органи могли б надавати підзвітним організаціям додаткову стратегічну інформацію, використовуючи для цього встановлені законні канали. У зв'язку з цим компетентним органам слід розглянути можливість більш тісної співпраці з приватним сектором для отримання доступу до додаткових даних і проведення більш глибокого аналізу. Це може включати, крім іншого, внесення змін до вимоги про надання інформації з Інтернету.

С. НОВІ ПЛАТІЖНІ ПРОДУКТИ І ПОСЛУГИ

Способи фінансування тероризму продовжують розвиватися і вдосконалюватися в міру змін технологій або навмисних спроб обходу заходів, прийнятих правоохоронними органами в цілях протидії ФТ. Електронні та онлайн платежі, а також нові способи платежів є вразливим місцем, яке в найближчому майбутньому може стати серйозною проблемою в зв'язку з ростом загальних масштабів використання таких систем. Багато з цих систем доступні в усьому світі

і використовуються для швидкого переказу грошових коштів. Крім цього, ряд систем онлайн платежів, а також цифрові валюти, самі по собі забезпечують анонімність, що робить їх привабливими для ФТ, особливо якщо платіжна система знаходиться в юрисдикції з відносно слабким режимом ПВК / ФТ.

Багато нових способів схожі з методами відмивання грошей, що використовуються організованими злочинними угрупованнями, і засновані на нових технологіях, які отримують все більш широке поширення. У період з 2006 по 2010 роки ФАТФ опублікувала ряд типологічних досліджень. У них розглядалося можливе незаконне використання злочинцями нових платіжних продуктів і послуг. Також були виявлені фактори ризику, які значно відрізняються в залежності від функціональних можливостей того чи іншого платіжного продукту або послуги. Крім того, в зазначених звітах досліджувалися заходи, які можуть бути спеціально розроблені з метою зниження специфічних ризиків, які подаються конкретними новими продуктами або послугами. У 2013 році ФАТФ випустила посібник із застосування ризик-орієнтованого підходу щодо передплачених карт, мобільних платежів і систем платежів через Інтернет.

ВІРТУАЛЬНА ВАЛЮТА

Поява віртуальних валют залучає інвестиції в платіжну інфраструктуру, засновану на протоколах їх програмного забезпечення. Такі платіжні механізми призначені для надання нового способу перекладу вартості через Інтернет. У той же самий час, платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти (ПППВВ) представляють ризики відмивання грошей і фінансування тероризму. ФАТФ здійснила попередню оцінку таких ризиків ВК / ФТ в своєму звіті «Віртуальні валюти - ключові визначення та потенційні ризики в сфері ПВК / ФТ». В рамках використовуваного нею покрокового підходу ФАТФ також підготувала Керівництво, в якому головним чином розглядаються центри, в яких перетинаються різні види діяльності і забезпечується можливість доступу до регульованої державою фінансової системи, зокрема - до провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют.

З одного боку, віртуальні валюти, такі як біткоіни, відкривають широкі можливості для інновацій у фінансовому секторі. Але вони також привертають увагу різних злочинних угруповань і можуть становити ризики ФТ. Ця технологія дозволяє здійснювати анонімні перекази коштів в міжнародному масштабі. Хоча факт вихідного придбання валюти може бути встановлений (наприклад, в банківській системі),

важко виявити всі наступні перекази віртуальної валюти. За спостереженнями Секретної служби США, злочинці шукають і знаходять віртуальні валюти, які забезпечують анонімність як користувачів, так і операцій; дозволяють швидко переводити незаконні доходи з однієї країни в іншу; характеризуються невисокими коливаннями обмінних курсів, що знижує ризики обмінних операцій; широко приймаються в кримінальному світі; характеризуються довірою.

Приклад 23: Пропаганда використання віртуальної валюти з метою фінансування тероризму

28 серпня 2015 року Алі Шукрі Амін був засуджений до 11 років тюремного ув'язнення з подальшим довічним перебуванням під наглядом поліції. Цей вирок був винесений йому за діяльність в Інтернеті, спрямовану на надання матеріальної підтримки та надання ресурсів ІДІЛ. Амін визнав себе винним 11 червня 2015 року. Він зізнався, що використовував Твіттер для консультування і наснаги ІДІЛ і його поплічників. Використовуючи нік @Amreekiwitness, Амін давав інструкції про те, як використовувати біткоіни (віртуальну валюту) для маскування надання грошових коштів ісламській державі, а також поради прихильникам ІДІЛ, бажаючим відправитися в Сирію для участі в бойових діях на стороні ІДІЛ.

Амін також визнав, що посприяв підлітку з Вірджинії, який в 2015 році зібрався відправитися до Сирії для вступу до лав ІДІЛ. 10 червня 2015 року в Східному окрузі Вірджинії цьому підлітку були пред'явлені звинувачення в змові з метою надання матеріальної підтримки терористам, в змові з метою надання матеріальної підтримки ІДІЛ, а також в змові з метою вбивства і нанесення тілесних ушкоджень людям за кордоном.

Твіттер-аккаунт Аміна відвідали понад 4000 прихильників, і на ньому було розміщено понад 7000 повідомлень на підтримку ІДІЛ. Зокрема, Амін використовував цей аккаунт для обговорення в Твіттері способів надання фінансової підтримки ІДІЛ з використанням онлайн-валюти, такої як біткоіни, а також методи створення безпечної системи збору пожертвувань або фінансування ІДІЛ.

Наприклад, Амін розмістив в Твіттері посилання на написану ним статтю під назвою «Bitcoin wa 'Sadaqat al-Jihad» (біткоіни і благодійна діяльність для джихаду). У цій статті розглядалися способи використання біткоінів, і те, як джихадісти могли б скористатися цією валютою для фінансування своєї діяльності. У статті також пояснювалося, що являє собою біткоїн, як функціонує ця система

віртуальної валюти, а також пропонувалося використовувати новий біткоїновий гаманець - Dark Wallet, що забезпечує анонімність користувача біткоїна. Крім того, в статті містилися вказівки про те, як створити анонімну систему збору пожертвувань для відправки грошей моджахедам з використанням біткоїнів.

Джерело: Сполучені Штати Америки

Правоохоронні органи також стурбовані використанням віртуальних валют терористичними організаціями. Вони відзначали випадки використання сайтів, пов'язаних з терористичними організаціями, для сприяння збору пожертвувань в біткоїнах (див. Приклад вище). Крім цього, правоохоронці виявили випадки, коли екстремісти обговорювали в Інтернеті можливість використання віртуальних валют для придбання зброї, а також можливість навчання менш підкованих в технічному плані екстремістів способам використання віртуальної валюти. Наприклад, пост в блозі, пов'язаному з ІДІЛ, пропонував використовувати біткоїни для фінансування міжнародної екстремістської діяльності.

ПЕРЕДПЛАЧЕНІ КАРТКИ

Передплачені картки – це картки, в яких дані записані безпосередньо на самій карті або зберігаються віддалено, і на які покладена певна сума електронних грошей або вартості. Незважаючи на велику кількість найрізноманітніших передплачених карт, найбільшу заклопотаність викликають карти багато емітентних (відкритих) систем, з яких кошти можуть зніматися через банкомати в усьому світі. Це так звані платіжні картки фірмових мереж, що дозволяють здійснювати операції з будь-якої торгової точки або постачальником послуг, що входять в мережу (наприклад, Visa або MasterCard). Так звані перезавантажувані передплачені картки (GPR) є фінансовими продуктами, які клієнти можуть замовляти через Інтернет або купувати в різних роздрібних мережах. Такі карти активуються споживачами пізніше по телефону або через Інтернет. Дані продукти функціонують як будь-які інші дебетові карти, емітовані банками.

Передплачені картки приходять на зміну дорожнім чекам як засіб переміщення грошей за кордон. З точки зору ризиків ФТ, такі карти можуть поповнюватися на батьківщині з використанням готівки або електронними засобами, що не вимагають звітності, а потім непомітно виводитися за кордон без будь-якого декларування їх транскордонного перевезення. Після того, як така карта виявляється в країні, яка представляє високий ризик або в країні, що використовується для

транзиту грошей, призначених для фінансування тероризму, гроші переводяться в готівку шляхом зняття їх з карти через розташовані за кордоном банкомати. Єдиним обмеженням при цьому є сума разового зняття готівки через банкомат. Як тільки карта з покладеними на неї грошима вивезена за кордон, грошові кошти виявляються доступними з мінімальним шансом того, що це буде виявлено.

На провайдерів передплачених карт, суми на яких не перевищують граничне значення, встановлене з метою ПВК / ФТ, не поширюються вимоги про належну перевірку клієнтів. У зв'язку з цим встановлення по карті особи, що придбала її може бути ускладнене. Більш того, деякі з цих систем передбачають можливість розпоряджатися однією і тією ж сумою грошей за допомогою декількох карт. Наприклад, стороння особа може покласти гроші за допомогою однієї картки, а одержувачі за кордоном можуть отримати доступ до цих грошей за допомогою іншої «пов'язаної» карти. Крім цього, будь-яка людина може отримати доступ до вартості, що зберігається на таких картах, за допомогою доданого PIN коду, що дозволяє відправляти карти третім особам більш просто і безпечно, ніж готівка. Нарешті, деякі передплачені картки забезпечують можливість проведення переказів між фізичними особами (P2P).

Багато великих солідних компаній реєструють відповідні дані і ведуть облік, аналогічний тому, який здійснюється відносно кредитних карт або видаткових операцій. У таких випадках компанії можуть надавати ці дані компетентним органам в примусовому порядку, наприклад, відповідно до судового розпорядження. Такі дані можуть включати інформацію про саму карту, в тому числі:

- Дату активації карти;
- Інформацію про власника карти, скажімо номер телефону та адресу електронної пошти;
- Інформацію про здійснені операції;
- Дані про час і місце проведення операції;
- IP адреса, використаний при вході в систему.

Приклад 24: Приклад передплаченої карти, яка використовується для поїздок

В Австралії є продукт, що дозволяє власникові протягом 24 годин класти на карту 5 000 австралійських доларів шляхом електронного переказу цих грошей і зберігати на такій карті до 20 000 австралійських доларів протягом 21 дня. Постійне поповнення карти на суму 5 000 австралійських доларів на добу шляхом внутрішніх електронних переказів грошей дозволяє приховати такі гроші і дає можливість

більш простого переміщення цих коштів за кордон, уникаючи ретельної перевірки, яка мала б місце при спробі вивести з Австралії аналогічну суму готівкою. Такі карти мають чіп і PIN код, і після їх вивезення за кордон гроші можуть бути зняті в будь-якому місці, де приймають картки MasterCard.

Джерело: Австралія

ПОСЛУГИ ПЛАТЕЖІВ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ

Системи онлайн платежів надають клієнтам доступ за допомогою Інтернету до передплачених рахунків, які можуть бути використані для переказу електронних грошей або цінностей, що зберігаються на цих рахунках, іншим особам або підприємствам, у яких також відкриті рахунки у того ж провайдера. Попередньо оплачені рахунки, які використовуються клієнтами для платежів на віртуальних аукціонах, є одними з найбільш поширених серед таких платіжних послуг. Одержувач може як зареєструватися, так і не реєструватися у провайдера платіжних послуг для отримання грошового переказу. У деяких випадках ФТ фігурували особи, підозрювані в переказі невеликих сум грошей через системи онлайн платежів, таких як PayPal. Однак неясно, якою мірою ці операції використовувалися в цілях фінансування тероризму.

Мали місце випадки, коли особи, підозрювані в тероризмі, використовували кілька рахунків, як «верифікованих» (verified accounts), так і «не верифікованих» (guest accounts), для здійснення онлайн платежів. Схоже, що платежі були пов'язані з придбанням через Інтернет спорядження і одягу перед від'їздом людей в зони конфліктів, а не з прямими переказами грошових коштів спільникам в цілях фінансування терористичної діяльності.

Використання систем онлайн платежів для здійснення таких закупівель є нічим не примітним явищем з урахуванням віку більшості осіб, підозрюваних в тероризмі, і їх знайомства з практикою покупок через Інтернет. Приблизно половина всіх повідомлень про підозрілі операції, можливо пов'язані з фінансуванням тероризму, фігурували клієнти у віці від 21 до 35 років. Використання систем онлайн платежів для сприяння фінансуванню тероризму швидше відображає широке поширення таких платіжних систем в рамках більш масштабної фінансової системи, ніж вказує на велику вразливість систем онлайн платежів з точки зору фінансування тероризму.

Приклад 25: Використання рахунків PayPal для збору коштів

Голова благодійної організації, створеної в 2010 році, спеціалізувався в галузі електронного маркетингу. На сайті цієї благодійної організації було розміщено оголошення про збір пожертвувань, які могли вноситися за допомогою кредитних карт, платіжної системи PayPal, переведення готівки, а також чеками.

Протягом півтора року на банківські рахунки цієї благодійної організації надійшла велика кількість пожертвувань у вигляді чеків та електронних переказів на суми менше 500 євро. Із загальної суми зібраних пожертвувань, що склала 2 мільйони євро, 600000 євро були переведені через систему PayPal з іншої країни. Особові рахунки в платіжній системі PayPal також використовувалися для збору коштів, які потім переводилися в готівку або переводилися на інші рахунки.

Джерело: Франція

Приклад 26: Платіжна система CashU

Правоохоронні органи виявили випадки використання рахунків платіжної системи CashU для анонімного здійснення операцій в незаконних цілях. CashU являє собою систему передплачених карт для проведення інтернет-платежів і оплати за допомогою мобільного телефону в країнах Близького Сходу і Північної Африки - регіонах з великим відсотком молодого населення і значно обмеженим доступом до кредитних карток. Саме з цієї причини CashU стала одним з найпопулярніших альтернативних способів оплати для молодих арабів, які захоплюються іграми в Інтернеті, а також для тих, хто робить покупки через Інтернет. Система CashU була створена в 2003 році компанією Martoob, розташованої в Аммані, Йорданія. Однак після того, як Yahoo! придбала компанію Martoob в листопаді 2009 року, власником CashU стала компанія Jabbar Internet Group. На сьогоднішній день офіси CashU розташовані в Дубаї, Аммані і на Кіпрі. Для інкасації готівки, одержуваних від клієнтів, CashU використовує компанію з перевезення готівки. Система CashU використовується головним чином для оплати онлайн-ігор, телекомунікацій, технологій VoIP, IT-послуг, транзакцій по форексу і скачування музики і програмного забезпечення. В системі CashU діє жорстка політика, згідно з якою в обслуговуванні відмовляється провайдерам, що пропонують азартні ігри і порнографію. У CashU також є функція батьківського контролю, що дозволяє батькам обмежувати і контролювати витрату грошей в Інтернеті своїми дітьми.

Джерело: Сполучені Штати Америки

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НОВИМИ ПЛАТІЖНИМИ ПРОДУКТАМИ І ПОСЛУГАМИ

Швидкий розвиток, висока функціональність і значне зростання використання нових платіжних методів і послуг (НПМП) по всьому світу створює певні труднощі для країн і організацій приватного сектору в забезпеченні того, щоб ці продукти і послуги не використовувалися для відмивання коштів (ВК). Незважаючи на відомі вразливості, в даний час незрозумілий реальний масштаб і рівень використання цих технологій терористичними угрупованнями та їх прихильниками. Це залишається прогалиною в наявній інформації і знаннях, який необхідно заповнити.

D. ЕКСПЛУАТАЦІЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Експлуатація природних ресурсів розглядається в якості одного із способів, за допомогою якого терористичні організації контролюють і утримують території (див. Звіт про ІДІЛ). Це питання також пов'язане з тим, як терористичні організації фінансують себе за рахунок злочинної діяльності і можливих зв'язків з організованими злочинними угрупованнями. Така злочинна діяльність включає вимагання, контрабанду, розкрадання, незаконний видобуток корисних копалин, викрадення людей з метою отримання викупу, корупцію і екологічні злочини. У країнах, де відсутній ефективний контроль з боку уряду за територією і ресурсами, сектор природних ресурсів може виявитися уразливим в плані його використання з метою фінансування тероризму. Терористичні організації можуть використовувати ці ресурси для отримання грошей шляхом контролю або експлуатації недостатньо контрольованих природних ресурсів, таких як газ, нафта, деревина, алмази, золото (і інші дорогоцінні метали), тваринний світ (наприклад, торгівля слоновою кісткою) і деревне вугілля (наприклад, в Сомалі). Ці сектори можуть бути прибутковим джерелом доходів, а також бути привабливими внаслідок слабого регулювання в них. Проблема може також збільшуватися низьким рівнем виявлення, переслідування та легкими покараннями за злочинну діяльність в цих секторах. Крім того, підвищений ризик ФТ присутній в регіонах, де історично є слабка інституційна база, політична нестабільність, зони конфліктів, а також в регіонах, в яких є багаті природні ресурси. Це особливо стосується Західної Африки і деяких частин Південної Америки.

Компанії, що займаються видобутком корисних копалин, можуть бути вразливими в плані вимагання та викрадення їх співробітників з метою

отримання викупу, або терористичні організації можуть вимагати у них гроші за право роботи в певних регіонах. У звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ, відзначені такі джерела фінансування, як вимагання у фермерів і сільгоспвиробників, а також у інших видобувних і переробних підприємств. В Африці злочинці, бойовики і терористи стягують незаконний «податок» на деревне вугілля, сума якого як правило становить до 30% від вартості вугілля. Незаконна торгівля і стягування «податків» на блокпостах і в портах за транспортування і перевалку деревного вугілля вважається основним джерелом доходів угруповання Аль-Шабаб. Ці доходи становлять, за різними оцінками, від 38 до 56 мільйонів доларів США.

НАФТОВИЙ І ГАЗОВИЙ СЕКТОР

У звіті ФАТФ, присвяченому ІДІЛ, відзначається, що ІДІЛ прагне до управління місцевої нафтової інфраструктурою з метою видобутку і переробки нафти для власного використання, а також для її збуту або обміну на місцевих і регіональних ринках за низькою ціною. Найбільший прибуток ІДІЛ отримує від використання контрольованої нафти і нафтопродуктів або від продажу цих ресурсів місцевим покупцям. Іншу частину нафтового прибутку ІДІЛ отримує від її продажу через посередників і контрабандистів, які продають і транспортують нелегальну нафту і нафтопродукти кінцевим споживачам. За повідомленнями в пресі, при продажу нафти ІДІЛ отримує оплату переважно готівкою, що ускладнює відстеження і припинення торгівлі нафтою.

Незаконне використання газу і нафти також має місце в інших регіонах світу. Наприклад, близько 10% видобутої в Нігерії нафти (де обсяги видобутку становлять 2 мільйони барелів на день) викрадається за допомогою добре організованих транснаціональних злочинних схем, в яких беруть участь мережі злочинців разом з корумпованими чиновниками і військовими. Місцеве населення називає таку діяльність «установкою врізок». За допомогою ножівок і лез зловмисники проробляють отвір в трубопроводах. Коли компанії виявляють падіння тиску в своїх трубопровідних лініях, вони знижують тиск на деякий час, якого вистачає зловмисникам для установки відвідних кранів на лінії. Після підвищення тиску в трубопроводі зловмисники просто відкачують частину нафти для власного використання. Існує високий ризик того, що доходи від таких розкрадань надходять екстремістським угрупованням, таким як «Рух за звільнення дельти Нігера».

Приклад 27: Випадки фінансування тероризму в Колумбії, пов'язані з нафтовим сектором

Генеральна прокуратура провела розслідування щодо високопоставлених відповідальних співробітників міжнародної нафтової компанії SICIM. Приводом для розслідування послужили їх зв'язку з колумбійськими угрупованнями, які здійснюють терористичні акти (Армією національного визволення (АНВ) і Революційними збройними силами Колумбії (РЗСК)). SICIM є італійсько-аргентинською компанією, яка надає послуги з прокладання трубопроводів і будівництва об'єктів для транспортування газу, нафти та води, яка має свої представництва в 20 країнах. У 2011 році з цією компанією було укладено договір на участь в найбільш важливому інфраструктурному проекті в нафтовій галузі - будівництво трубопроводу, який отримав назву «Двохсотріччя Колумбії». Попередня діяльність компанії SICIM в Колумбії була пов'язана з німецькою нафтовою компанією Mannesmann, яка виявилася замішана в скандалі в зв'язку з виплатою поборів угрупованню «Армія національного звільнення» (АНВ).

На початковому етапі кримінального розслідування Генеральна прокуратура встановила контактних осіб з Фронту Домінго Лейн, що входить в АНВ. Ці особи відповідали за фінансові питання організації. Використовуючи традиційні слідчі методи, включаючи перехоплення переговорів по лініях зв'язку, Генеральна прокуратура встановила, що два високопоставлених співробітника SICIM (керівник і юридичний представник) мали зв'язку із зазначеними контактними особами, що відповідають за фінансові питання Фронту Домінго Лейн АНВ. Також з'ясувалося, що вони надавали фінансову підтримку цій терористичній організації в обмін на право продовжувати будівництво об'єктів нафтової інфраструктури. Спочатку представники SICIM заявили, що вони здійснили ці платежі як жертви здирства. Однак Генеральній прокуратурі вдалося отримати достатні докази, що свідчать про співпрацю між двома високопоставленими співробітниками SICIM і АНВ. Насправді, платежі, здійснені цими двома співробітниками, зміцнили фінансове становище Східного фронту Революційних збройних сил Колумбії і Армії національного визволення. Сума одного з таких платежів склала 6 мільйонів доларів США, які були поділені порівну між цими двома терористичними угрупованнями.

Однак зв'язку між співробітниками SICIM і Армією національного визволення не обмежилися виплатою багатомільйонних поборів. Були непрямі свідчення того, що високопоставлені співробітники SICIM попросили АНВ залякати інші нафтові компанії, що працюють в регіоні, шляхом вчинення актів насильства, таких як вимагання і виведення обладнання з ладу. Крім того, співробітники SICIM брали участь в

підкупі співробітників місцевої поліції і військових, а також прокурорів і суддів. У листопаді 2014 року члени АНВ вбили своїх контактних осіб, що відповідали за зв'язки з SICIM, і впровадженого агента Генеральної прокуратури. Після цього Генеральна прокуратура видала ордери на арешт двох високопоставлених співробітників SICIM і трьох членів Армії національного визволення.

Джерело: УНП ООН

ГІРНИЧОВИДОБУВНИЙ СЕКТОР

Гірничовидобувні компанії нерідко працюють в контрольованих урядами регіонах або в регіонах, контрольованих корумпованими чиновниками. Іноді такі регіони також є місцями великої присутності терористичних угруповань. Наприклад, в Західній Африці такі угруповання, як «Аль-Каїда в Ісламському Магрибі» і «Рух за єдність і джихад в Західній Африці», займаються кришуванням і здирництвом в обмін на право видобувати корисні копалини. Нерідко відсутні жорсткі вимоги до компаній, що працюють в гірничорудному секторі. Оператори, які займаються видобутком корисних копалин, можуть бути прихильниками терористичних організацій, а також можуть намагатися внести фінансовий внесок в діяльність, здійснювану терористичними угрупованнями. Існує ризик того, що пожертвування від законних і незаконних гірничопромисловців можуть прямо або побічно направлятися терористичним угрупованням.

Приклад 28: Випадки фінансування тероризму в Колумбії, пов'язані з гірничовидобувним сектором

Операція «Anostomus» з'явилася спільною міжвідомчою і скоординованою операцією, проведеною підрозділами сухопутних, військово-морських і військово-повітряних сил і поліції, а також співробітниками корпусу технічної розвідки (CTI) і генеральної прокуратури Колумбії. В операції брали участь 600 поліцейських і військових. Ця операція, проведена в районі Амазонки, була спрямована на перекриття джерел фінансування Революційних збройних сил Колумбії (РЗСК) від шахт з видобутку золота, вольфраму і кобальту. РЗСК займається поборами різних учасників, задіяних в ланцюжку експлуатації гірничорудних шахт. Це включає плату за доступ до копалень і за використання обладнання, плату за дозвіл на проведення робіт, побори зі звичайних і золотих шахт, а також плату за дозвіл на транспортування і збут дорогоцінних металів.

Тактичні рейди, проведені в ході операції «Anostomus», завадили Революційним збройним силам Колумбії отримати в свої руки 8 010 000 доларів США від гірничовидобувного сектора. Була ліквідована мережа незаконного фінансування і підтримки РЗСК, яка включала фронти «Acacio Medina» і «Joze Antonio Paez XVI», а також транспортну компанію «Urias Rondon». Крім того, в ході слідства були перевірені і закриті 63 шахти і арештовані 59 осіб, в тому числі 12 членів РЗСК. Також були конфісковані і знищені 8 екскаваторів і 50 одиниць гірничопрохідницької техніки. Крім цього, були ліквідовані 9 таборів РЗСК і 8 лабораторій. В ході операції було вилучено 6 одиниць зброї і 4 тонни продовольства.

Джерело: УНП ООН

Незаконна діяльність з видобутку золота поширена по всій Південній Америці, але в Колумбії є підозри на зв'язок між незаконним обігом наркотиків і збройними акціями, проведеними РЗСК. За заявами колумбійської влади, 87% гірничовидобувних підприємств працюють за рамками закону, і в ряді регіонів ця діяльність замінила незаконний оборот кокаїну і здійснюється такими повстанськими угрупованнями як «Choco» «Caqueta» і «Amazonas».

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Розслідування злочинів, пов'язаних з експлуатацією природних ресурсів, в тому числі розслідування випадків фінансування тероризму, нерідко бувають складними і вимагають проведення великого і глибокого фінансового аналізу. Часто буває важко виявити всю злочинну мережу і конкретних суб'єктів (включаючи посібників), які роблять такі злочини. Це в свою чергу ускладнює судове переслідування за такі злочини. Для того, щоб зробити правозастосовні заходи щодо припинення діяльності осіб, які займаються нелегальним видобутком корисних копалин, необхідно встановити всіх операторів, що працюють в секторі як на законних підставах, так і незаконно. Крім того, виявлення та припинення діяльності контрабандистів і мереж контрабанди, які, крім території, безпосередньо контролюваної угрупованням, також нерідко орудують за межами країни, в якій видобуваються корисні копалини, допоможе протидіяти цьому способу отримання грошових коштів.

Для подолання цих проблем необхідно розглянути можливість співпраці між представниками державного та приватного сектора і залучення до цієї роботи суб'єктів, що не входять до складу

традиційної системи ПВК / ФТ. Також дуже важливо зміцнювати законодавчу та інституційну базу в цих секторах. Це особливо важливо, враховуючи величезні суми грошей, які терористичні угруповання можуть отримувати від експлуатації природних ресурсів. Для того, щоб належним чином вирішити ці проблеми, представникам державного і приватного сектора необхідно знати уразливості, наявні в даній галузі, такі як можливий зв'язок фінансування тероризму з корупцією і організованою злочинністю.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Хоча терористичні організації продовжують пристосовуватися до умов, що змінюються і протидіяти відповідним заходам, які вживаються правоохоронними органами, вони як і раніше потребують ресурсного забезпечення для досягнення своїх деструктивних цілей. Відстеження їх фінансових потоків і операцій, а також **розуміння того, як всі типи терористичних організацій, будь то організації, що діють на певній території, або дрібні автономні осередки, отримують, використовують і управляють коштами, є надзвичайно важливим для виявлення, припинення і покарання за терористичну діяльність і за фінансування тероризму.** Для ефективної протидії фінансуванню тероризму важливо розуміти систему фінансового управління терористичних організацій і здійснювати обмін інформацією, що стосується цих питань.

Хоча нові ризики, зазначені в даному документі, вимагають моніторингу з боку правоохоронних органів, слід зазначити, що традиційні способи і методи фінансування тероризму, описані в Розділі III цього Звіту, продовжують представляти значні ризики ФТ. Ці ризики постійно розвиваються і змінюються. Наприклад, доходи від злочинної діяльності є важливим джерелом фінансування терористів, проте юрисдикції також відзначають збільшення масштабів самофінансування за рахунок законних особистих доходів і доходів від законної комерційної діяльності.

Широке поширення надійних і ефективних механізмів, що дозволяють здійснювати міжнародні грошові перекази, таких як банки, провайдери послуг перекладу грошей і цінностей та системи платежів через Інтернет, робить їх привабливими для використання в цілях переміщення / переказу грошових коштів на підтримку тероризму. Хоча нові платіжні продукти і послуги мають характеристики і особливості, які роблять їх уразливими з точки зору протиправного використання, реальне поширення і масштаби використання даних технологій поки не до кінця зрозумілі. Як і злочинці, терористи і співчуваючі їм особи зацікавлені у використанні маловитратних технологій, що забезпечують максимальну ступінь анонімності.

У цьому Звіті розглянуті і проаналізовані деякі нові ризики, виявлені членами глобальної мережі ФАТФ, однак потрібна додаткова робота в цьому напрямку. Наприклад, потрібно з'ясувати, як іноземні бойовики-терористи використовують свої фінансові кошти в зонах конфліктів, звідки вони отримують гроші для повернення на батьківщину, а також яку роль відіграють посередники, які надають сприяння іноземним бойовикам-терористам на територіях, прилеглих

до зон конфліктів. Також потрібна додаткова інформація про ризики, які представлені збором коштів через соціальні мережі, особливо якщо благодійники ненавмисно надають гроші терористичним організаціям. Крім того, юрисдикціям потрібно переконатися в тому, що заходи, прийняті ними для виконання і дотримання стандартів ФАТФ, також поширюються на нові способи платежів, і що провайдери таких платіжних послуг в достатній мірі усувають будь-які нові уразливості, пов'язані з ФТ.

Також відсутні конкретні дані, що стосуються фінансових потоків, пов'язаних з незаконною експлуатацією та контрабандою природних ресурсів, особливо в контексті діяльності терористичних організацій. Можна провести додаткову роботу з тим, щоб міжнародні стандарти дозволяли б виявляти і блокувати такі джерела фінансування тероризму. Крім того, юрисдикціям слід забезпечити виконання вимог Резолюції РБ ООН 2199 в рамках своїх режимів ПФТ.

Метою цього Звіту є надання сприяння юрисдикцій і представникам приватного сектора в створенні надійних систем протидії фінансуванню тероризму, що враховують ризики які змінюються, тенденції та способи ФТ. **Рекомендації ФАТФ закладають необхідну основу для зниження і усунення ризиків ФТ, зазначених в даному Звіті, проте ключовим моментом є ефективне виконання цих стандартів.** Наприклад, проведення національних оцінок ризиків або конкретних ризиків ФТ закладає основу для застосування ризик-орієнтованих заходів з метою зниження та усунення ризиків ФТ. Використання результатів національних оцінок ризиків при проведенні стратегічного аналізу існуючих ризиків ФТ допоможе політикам реалізувати обдумані і обґрунтовані правові та оперативні заходи.

В ході даного дослідження юрисдикції відзначили **важливість справжнього партнерства між представниками державного та приватного сектору з метою підвищення інформованості про нові ризики ФТ і посилення заходів, спрямованих на їх зниження і ліквідацію.** Надання представникам приватного сектора точних і далекоглядних керівних вказівок підвищить ефективність використовуваних ними процедур моніторингу та перевірки, а також скоротить час, необхідний для направлення повідомлень про операції, які можуть бути пов'язані з ФТ. В рамках такого тісного співробітництва повинні бути розроблені різні механізми для виявлення та оповіщення про ризики ФТ, починаючи від етапу підготовки національної оцінки ризиків і закінчуючи наданням конкретного зворотнього зв'язку підзвітним установам. Дані та відомості, отримані національними органами, часто носять закритий характер, і така секретність ускладнює обмін інформацією. У зв'язку з цим було запропоновано

спільне рішення, що полягає у використанні спеціалізованих, надійних і закритих інформаційних листів або бюлетенів для інформування про нові ризики ФТ. Крім того, підвищену увагу варто приділити створенню та розвитку консультативних форумів між представниками державного та приватного сектору, що дозволяють на законних підставах обмінюватися відповідною оперативною інформацією, що стосується характеристик і особливостей фінансування тероризму.

Фінансова розвідувальна інформація є необхідним елементом всіх зусиль, спрямованих на протидію фінансуванню тероризму, а використання відповідних нефінансових даних і відомостей надзвичайно важливо для проведення розслідувань випадків ФТ. Національним контртерористичним органам слід продовжувати використовувати фінансову розвідувальну інформацію та сприяти міжнародному обміну фінансовими розвідувальними даними щодо пріоритетних напрямків контртерористичної діяльності. Такий обмін може здійснюватися через міжнародні організації, такі як Група Егмонт або Інтерпол, а також в рамках двосторонніх і багатосторонніх угод про обмін інформацією між ПФР. Для найбільш ефективного використання фінансових розвідувальних даних підрозділам фінансової розвідки, оперативним органам і розвідувальним відомствам слід продовжити вдосконалення механізмів обміну інформацією про нові ризики. Особлива увага може бути приділена, крім іншого, виявленню і переслідуванню тих осіб в складі терористичних організацій, які займаються збором / акумулюванням / урахуванням фінансових коштів. Це дозволить правоохоронним органам сконцентрувати свої зусилля на проведенні розслідувань з метою виявлення кінцевих одержувачів грошових коштів у складі терористичних організацій, а не тільки на з'ясуванні джерел коштів.

www.fatf-gafi.org

Октябрь 2015

Нові ризики Фінансування тероризму

Даний звіт, підготовлений відповідно до вказівки про проведення подальшого дослідження проблеми фінансування тероризму. У ньому міститься огляд різних механізмів фінансування та практичних методів управління фінансами, використовуваних терористами і терористичними організаціям. У звіті розглядаються нові вразливі місця і нові загрози ФТ, представлені іноземними бойовиками-терористами, збором коштів через соціальні мережі, новими платіжними продуктами і послугами та експлуатацією природних ресурсів.